

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ.

Anul IX.

Nr. 6.

SUMARUL:

M. Sadoveanu Cenușăreasa.
 Ștefan Cacoveanu . . . Urieșul și omul (fabulă).
 N. Dunăreanu Florian.
 Vasile Stoica Muziceii (poezie).
 Poporanismul. — O anchetă literară. — Răspunsul d-lui
 I. Agârbiceanu.
 Ecaterina Pitiș Aș vrea să fiu un înger... (poezie).
 Victor Eftimiu Ca florile ce 'n umbră...; Hamlet
 (poezii).
 T. Mălin Nunta (poezie).
 G. Bogdan-Duică . . . Cronică teatrală: Electra de Sofocle
 și Chinul de Florescu.

Victor Eftimiu Ultima piesă a lui Rostand: „Chan-
 tecler“, poem dramatic în patru acte.
 Octavian Goga Un trandafir se stinge (poezie).
 Maria Cunțan Cântec popular (poezie).
 * * *
 Cronică: † Eugen Carada. Arhitectura biseri-
 cească. Două concerte în Sibiiu. Săr-
 bătorirea d-lui Maiorescu. Poezii ro-
 mâni în ungurește. Congresul profe-
 sorilor. † Dr. Karl Lueger. Reviste
 și ziare. Știri. — Poșta Redacției. —
 Bibliografie.

Ilustrațiuni: Biserica unită Sf. Vasile din București. Biserica unită Sf. Vasile din București în vestmânt de iarnă.
 „Chantecler“: Act. I. Imnul Soarelui. Act. II. Dimineața cocoșului. Act. IV. Noaptea privighitoarei.

Sibiiu, 16 Martie 1910.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ.

Colaboratori: I. Adam, I. Agârbiceanu, D. Anghel, Andreiu Bârseanu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. T. Brediceanu, Ștefan Cacoveanu, Al. Cazaban, I. Ciocărlan, D. N. Clotări, Al. Ciura, Otilia Cozmuța, Maria Cunțan, I. Dumă, Elena Farago-Fatma, Em. Gârleanu, Ion Gorun, Constanța Hodoș, Enea Hodoș, Nerva Hodoș, Șt. O. Iosif, E. Lovinescu, Dr. I. Lupaș, Dr. G. Murnu, I. Paul, H.-P. Petrescu, Ecaterina Pitig, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmnicăneanu, I. U. Soricu, Caton Theodorian, Gh. Tulbure.

ABONAMENT:

Austro-Ungaria:

1 an 12 cor. Ed. de lux 20 cor.
6 luni 6 " " " " 10 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 8 cor.

România și în Străinătate:

1 an 16 cor. Ed. de lux 25 cor.
6 luni 8 " " " " 13 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 14 Cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 15 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărci postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiiu (Nagyszeben).

Până când avem un număr restrâns de exemplare, se vinde
Cartea de aur vol. I—V, broș.
în loc de cor. 50.— numai cor. 30.—

Asupra volumului V dăm următoarele „voci de presă“:

„Tribuna“ din Arad scrie următoarele:
„A apărut volumul V din valoroasa *Carte de aur* a dlui Teodor V. Păcățian, redactorul „Telegrafului Român“. Volumul este penultimul și este de 766 de pagini. El cuprinde epoca cea mai plină de frământări a luptelor noastre politice din anii 1869—1872. În șir cronologic dl Păcățian ne prezintă toate evenimentele din acest interval și ne dă o oglindă a luptelor parlamentare. Ne-am pronunțat cu ocazia apariției celorlalte volume asupra întregii lucrări a dlui Păcățian în care intră și noul volum. Orice cărturar român cu dare de mână ar trebui să aibă *Cartea de aur*, dar îndeosebi ea n'ar trebui să lipsească din nici o bibliotecă populară. Prețul volumului este de 10 cor. și se poate comanda direct dela autor în Sibiiu“.

„Drapelul“ scrie următoarele:
„Eri-am primit volumul V al *Cărții de aur* editate de dl Teodor V. Păcățian, asupra căreia atragem atențiunea publicului nostru cetitor. Acest volum — penultimul — conține epoca cea mai interesantă din luptele noastre politice, epoca din anii 1869—1872. Dl Păcățian a adunat la un loc

toate evenimentele mai importante din această epocă și dă o oglindă a luptelor parlamentare. Ceice au urmărit cu luare aminte notele biografice ce le publicăm relativ la fericitul Alex. de Mocsonyi în foia ziarului nostru, vor găsi în acest volum al *Cărții de aur* o orientare mai vastă, căci se reproduc în text toate discursurile parlamentare ale deputaților români. E un tom voluminos, ca și cele premergătoare, cuprinzând 766 pagini octav mare. În avantajul tomului este, că acesta conține și un registru al discursurilor, așa că orientarea este cu mult mai lesnicioasă decât la volumele prime. Prețul volumului e 10 cor. și se poate comanda direct dela autor din Sibiiu“.

„Țara noastră“ scrie următoarele:
„*Cartea de aur*, vol. V, a apărut zilele acestea. Valoroasa publicație a dlui T. V. Păcățian cuprinde activitatea publică a deputaților români din camera ungară, aleși în ciclul parlamentar din anii 1869—72. Ca și celelalte volume, lucrarea domnului Păcățian cuprinde un material important, care trebuie să fie cunoscut de toți cari vor să aibă o privire clară asupra mișcării politice din trecutul nostru apropiat. Prețul volumului e aproape 800 p. e 10 cor.“

Cartea de aur să nu lipsească în nici o bibliotecă!

Ocazia a o câștigă e foarte favorabilă!

Cartea de aur se vinde numai trimițându-se banii înainte!

(Porto pentru Austro-Ungaria cor. 1.40, România cor. 3.—).

Librăria W. Krafft, Sibiiu.

EUGEN FARZE

Cenușăreasa.

Cel mai în vârstă dintre toți, eră nenea Leonte Mugur, om cu părul și cu mustățile încărunțite. Eră și singurul holteiu dintre cei de față, de aceea poate cunoștea și mai bine femeile. „Ele m'au albit“, zicea el. Poate tot fiicele Evei îi adânciseră și-i umpluseră de suferință ochii.

Câteodată e interesant, începù el lin, după multă vorbă, — să urmărești viața unei femei. Firește, câteodată. Nu sunt toate viețile interesante; unele trec ca o undă nesimțită și pe nesimțite se cufundă în veșnicie. (Nenea Leonte eră și puțin poet). Altele însă ridică creșuri tulburi ori luminoase, fierb tumultoase, — le privim cu uimire; trec și ele; ne-au lăsat însă imagini în ochi, urme în suflet; au radiat în juru-le.

Pe când eram și eu tânăr am cunoscut o fată. Eram la un moș al meu, la țară. Pe acest moș al meu îl chemă Teodor Visarion și eră mândru de numele lui, de boieriile părinților, și de moșia Câmpeni. Eră mândru și de curțile mari, ca niște cetăți, pline de mobile vechi și de lucruri rare. Eră mândru chiar de holteia lui, căci și el a trăit holteiu, ca și mine. El îi zicea „independența“ lui, cum îi zic și eu.

Pe fata despre care vorbesc am văzut-o odată cu el, la horă. Ne-am oprit cu trăsura, Dumineca, la rătus. Jucau acolo toți flăcăii și toate fetele din Câmpeni. Satul se întindea pe-o costișă lungă, revărsat și umilit par'că înaintea curților cari se ridicau stăpânitoare pe o colină. Din satul acela umilit, din căsuțele acoperite cu stuh, eșise la soarele primăverii atâta tinerețe și atâta găteală. Ne uitam firește mai mult la fete. Erau pieptă-

nate ca niște domnițe de demult, și unele aveau flori adevărate în păr. Salbe de arginți turcești luceau pe sânurile multora. Cămășile cusute cu fir de mătasă și cu fluturi aurii. „Sunt luxoase fetele dela noi“, îmi zise moșul meu Teodor Visarion, și privi spre dăntui-tore ca un stăpânitor spre bunurile lui. — „A! uite, uite, îmi zice el deodată în franțuzește, dar fata ceia de unde a ieșit? până acuma n'am văzut-o niciodată“. În chiar clipa aceea ochii mei se opriră asupra aceleia despre care vorbiă moșul meu. Teodor Visarion eră un cunoscător bun; eră cărunt cum sunt și eu acuma.

Eră o fată oacheșă, cu ochii mari, umbriți; eră mai subțirică, mai gingașă decât toate tovarășele ei. Stam mirat, par'că nu eră fată de țăran; aveă un obraz fin, o pieleță nearsă de vânturi și de soare. Se învârtea cu genele plecate în brațele flăcăului ei, și foile fustelor se umflau lin, apoi la întorsătură se zbăteau ca un val. „Fata asta trebuie să aibă piciorul Cenușăresei, îmi zise iar unchiul meu, deși are ciuboțele cu potcoave de alamă...“ Își puse ochelarii și începù a o privi cu luare-aminte. „Curios aș fi să văd piciorul acela într'un pantof delicat...“ vorbi el iar.

Unchiul meu eră mișcat, și eu îi ascultam cu oarecare admirație reflecțiile.

Dupăce privi un timp, făcù un semn din mână unui fecior boieresc. Omul se înfățișă scurt, cu căciula în mână.

„Ascultă, măi Alixandre, zise moșul meu cu nepăsare, vorbind puțin pe nas; n'ai putea tu să-mi spui cine-i fetița ceia de colo?

— Sărut dreapta, cuconașule, care? Le cunosc pe toate.

— Fetița ceia subțirică, uite, ceia care s'a uitat acū spre noi.

— Aha. Apoi aceia-i Puica, cuconașule.

— Ce puică, măi Alixandre.

— Puica, fata lui Gavril jitaru; șede'n bordeiu cu tatu-său, cuconașule, în capătul dela vale al satului, lângă moara de pe Suceava. O cunosc eu: e Puica.

— Așa o chiamă?

— Nu, cuconașule. O chiamă Anica; dar flăcăii așa i-au zis, unde se poartă ea ca o fată de boier, așa îndelicatesă. Da altfel vrednică, duce singură casa lui Gavril, că mă-sa de vreo cinci ani a răposat.

— Și cum așa, măi Alixandre, par'că n'aduce la făptură și la obraz cu celelalte fete.

— Dă, cuconașule, zise feciorul boieresc ridicând din umeri; par'că pot să știu? Și mie mi-i de-a mirarea!“

Moșul meu dădū ușor biciu cailor. Pornirăm în lungul satului, cătră moara de pe Suceava. Dincoace de moară, la marginea satului, drept poarta țarinei, abia se ridică dela pământ o căsuță veche, mai mult un bordeiu, cu niște ferestruici cât pumnul.

„Asta trebuie să fie casa jitarului, îmi zise moșul meu; aici locuiește Cenușăreasa noastră. Ciudat lucru!“

Spuneă vorbele acestea franțuzește, cu un aer gânditor. — De-altminteri îl înțelegeam, căci îl cunoșteam; făceam chiar un fel de școală subt conducerea lui.

Ne întoarserăm la horă. Cum ne oprirăm, înțelesei că se vestise cercetarea boierului. Privirile se aținteau furiș spre noi, simțiam mai mult decât vedeam zâmbete. Puica se trăsese într'un colț, par'că se doseă după femei.

„Da Anica de ce nu joacă?“ întrebă boierul pe cineva.

Și îndată glasuri înăbușite, îndemnuri, brațe, scoaseră pe fată la lumină; un flăcău o cuprinse și începū s'o învârtă triumfător într'un joc iute de doi. Puica se rumenise la obraz; se simția privită; dar nu-și întoarse nici o clipă ochii spre noi.

Moșu-meu dădū iar biciu cailor și zise: „S'a sfârșit, am tentația să văd piciorul acela într'un condur de atlaz“. Probabil că moșu-meu aveă o slăbiciune pentru condurii de atlaz.

N'aș puteă să spun anume cum s'au petrecut lucrurile. Fata jitarului știu că n'a mai ieșit la horă. De ceeace puteă să spue satul nu m'am interesat; la opinia supușilor lui nici moșu-meu nu ținea. I-a făcut boierul Puicei pantofi mici, i-a adus rochii scumpe, — și cătră toamnă, când am venit iar la Câmpeni, am văzut-o într'un fund de coridor, singură, albă la față ca o marchiză. Când m'a văzut, m'a privit sfioasă, cu ochii mari, stătea gata par'că să fugă, să se ascundă undeva. Pe urmă par'că s'a răsgândit, a rămas locului, în lumină.

M'am apropiat de ea. Am salutat-o cu oarecare ceremonie. Răspunsul ei n'a fost stângaci. M'a privit cu prietinie apoi; par'că-mi mulțameă din ochi.

„Stai singură? zisei eu. Nu ți-i urît?”

— Aștept pe madama, îmi răspunse ea încet, c'un glas argintiu.

— Care madamă?

— Pe care-a adus-o boierul pentru mine. Dumneata mă știi, m'ai văzut astă primăvară. Acū vrea boierul să învâț ceea ce nu știu...

— Și-ți place?

— Îmi place...”

O priviam, și o găseam mai frumoasă și mai gîngășă decăt în trecut, și mi se părea stranie prefacerea aceasta la fiica unui așa de umilit părinte. De bună seamă că tatăl ei tot paznic la jitărie eră.

„Am să te rog un lucru... îmi zise cu sfială Anica. Să nu spui boierului că m'ai văzut aici, ș'ai vorbit cu mine...”

— De ce?

— Te rog să nu spui. Boierul mă teme“.

Va să zică, moșul meu începeă să piardă din filozofia vârstei lui! Priviam silueta elegantă a fetei aceleia, care suferiă o transformare așa de grabnică ș'asa de ciudată. Eră în înfățișarea ei puțină sălbătăcie, însă eră și grație. Și gâtul, sânii, brațele par'că chemau; încă nu erau provocatoare, dar par'că chemau. Simțiam primejdie pentru vârsta mea, și învidiam pe unchiu-meu.

Suferise o ușoară prefacere dascălul meu Teodor Visarion. Eră neliniștit, nu mai eră gazda bună de odinioară. Îmi mărturisî cam brusc, la un păhar de vin, că simția o serioasă înclinare pentru fetița aceea pe care

am văzut-o amândoi la horă, într-o Duminică de primăvară; îmi mărturisî că-i place singurătatea, și-mi dete a înțelege un lucru pe care ușor îl pricepui, căci chiar a doua zi îmi luai sborul spre alte țărături.

Afacerea însă ajunse mai serioasă decât îmi închipuiam. Crezui că unchiu-meu e în declin: am aflat în curând că omul acela subțire, pe care-l știam sceptic în cele femeiești, a îngenunchiat ca'n focul altei vârste la picioarele fetei pe care o chemă odată Puica, — și, pierdut, eră gata să-i închine averea și numele.

A fost un mare scandal între neamuri când a sosit vestea aceasta la Iași. Advocați și doctori au fost consultați, cuvântul „interdicție” a fost rostit; iar sufletul meu începui a fi cercat de o curiozitate mare.

Trecuseră doi ani. Unde a ajuns oare frumusețea mea? (Mă sfiam par'că acum să-i mai zic „fata jitarului”).

Am făcut drumul la Câmpeni și din propria mea pornire, mânat și de rudele de aproape.

Moșu-meu m'a primit c'un zimbet de stănenire. Mi-a cerut vești dela ce-i de-acasă; a început a râde apoi.

„Hm! zise el. Mi-au scris. Au pus pe hârtie multe reproșuri și multe impertinențe. După ce mi-au expediat acestea, mi te-au trimis și pe tine...”

— De ce vorbești așa, moșule? Altfel mă socoteai odată. Acuma, tot ca prietin am venit.

— Poate, răspunse cu îndoială. Apoi mă privi cu luare-aminte din cap până'n picioare. „Ai crescut mare, dragă Leonte, acū ești bărbat deplin, adăugă el; poate ai fi în stare să pricepi pasiunea vârstei mele; dar acū, nu cred...”

— Cum? e adevărat?”

La întrebarea aceasta, încruntă sprânceană, îmi răspunse aproape mânios:

„Da, e adevărat. Aș putea spune că sunt un om pierdut, dacă n'aș crede că sunt un om fericit”.

Cazul moșului meu nu eră așa de interesant, după cum se și vede. Grozav eram de nerăbdător să văd iar pe ființa care-l îngenunchiasse astfel. — Coridorul unde-o văzusem întâia oară, însă, și odăile din partea aceea,

erau pustii. Mă gândii: Unchiul meu parodiază pe Otello. Și stima de care se bucură odinioară în ochii mei scăzui simțitor.

Am ieșit cam înegurat, spre crângurile Sucevii. Eră o zi liniștită de toamnă, și frunzele atinse de brumărel împrăstiau pretutindeni colori triste, cari-mi umpleau sufletul, ca armonia unui cântec vechiu. Eram singur; mă oprii sub un frunzar de păr sălbatic, de coloarea sângelui. Și mă gândeam ce s'a făcut fata mea sfioasă, cu ochi de căprioară.

Când deodată o văzui. Veniă gânditoare în trăsura boierească; vizitiul ducea la pas caii. Eră îmbrăcată într'o manta ușoară de mătăasă, o pălărioară cu pană neagră îi stă aplecată puțin pe ochi; aveă o înfățișare așa de aleasă, așa de simplă și de gingașă, încât inima începui a-mi bate cu putere în piept.

Mă mișcai dela locul meu. Ea opri trăsura, se dădu jos. O salutai. Îmi zâmbi ca unei cunoștințe vechi, și-mi zise deodată:

„Mi-a părut bine când am aflat c'ai venit”.

Nu știam ce să răspund. Glasul ei nu mai aveă nimic sfios și nesigur.

Încet, pornirăm prin marginea crângului. Frunzele căzute foșneau.

„Vieța aici, la noi, se petrece foarte trist, îmi zise ea deodată.

— De ce? întrebai eu cu mirare.

— Cred că înțelegi. Stau închisă; la ușa mea-i zăvor. Deși tata a murit, satul nu uită cine sunt. Toți mă privesc cu coada ochiului. Plăcere n'am să umblu printre cei cu cari am fost tovarășă. Afară de lunile când umblăm, prin locuri depărtate, așa de frumoase, nu mai am mulțămire...”

Nu înțelegeam: visez ori mă înșeală auzul? Cine e femeia aceasta care îmi vorbește? E fata aceea simplă? e ființa sfioasă din coridor? Cine e? Văd că vorbește ca o doamnă, nu simt nimic deosebit în glasul ei, nimic care mi-ar aminti pe altădată. Extraordinar fenomen, cu puțință numai la o femeie.

Îmi eră sufletul așa de mișcat, îmi simții mintea deodată așa de tulbure, încât mă oprii și fără voie privii în față pe tovarășa mea. Ea zâmbi. Îmi vedeă uimirea și se știă frumoasă.

„De ce te uiți așa la mine? Și începui a

râde. Nu mă mai cunoști? A trecut multă vreme de când nu m'ai văzut.

— Într'adevăr, s'au schimbat multe“, murmurai eu.

Umblarăm așa o vreme. Din când în când o priviam pe furiș. Ea începui a-mi povesti despre călătoriile ei la stațiile balneare ale străinătății cu moșu-meu, vorbi despre unele orașe ale Apusului. Erau impresii sincere. Noutățile acestea îi izbiseră sufletul. — Apoi deodată iar i se întoarse o tânguire pe buze. Mă temeam să nu se coboare la amănunte prea comune; cercai să-i abat cursul vorbii. O întrebai:

„Cum ți-au părut femeile pe unde-ai fost?

— Multe erau frumoase, îmi răspunse ea, și dela unele am învățat mult...”

Sinceritatea aceasta îmi plăcui. Îndrăznii să fac un pas mai departe:

„Pe-acolo, mi se pare că altfel se petrece viața... mai slobod, mai neînfrânat.

— Adevărat, răspunse ea; acolo e mai multă lume; aici suntem prea puțini.

— Îți place mișcarea și mulțimea?

— Lumea îmi place. De-aceea m'am bucurat c'ai venit dumneata la noi...

— Moșu-meu însă nu se bucură...”

Ea tăcui. „Să fie deșteptăciune firească?“ mă gândeam eu. Ș'aveam o ciudată simțire privind-o acum. Ființa i se însuflețise după vorbire, și ceva tainic par'că se răspândia în juru-i. Și din ochii ei adânci scăpă o privire furișată. Simții înfiorarea care deșteaptă gândul unei îmbrățișări. Și 'n clipa aceea am înțeles pe dascălul și unchiul meu, ș'am oftat.

„De ce oftezi? mă întrebă ea. Și obrazul i se luminează de un zâmbet dulce.

— Mă gândeam la ceva.

— La ce te gândeai?”

Eu tăcui. Ea-și mușcă buzele.

„Nu te superi, vorbii eu deodată, vreau să te întreb un lucru.

— Poftim, întreabă; de ce să mă supăr?

— Știi că moșu-meu e stăpânit de o patimă mare. (Ea-și întoarse ca'ntr'un fulger ochii spre mine). Dar nu știi dacă e fericit...”

Așteptam să-și plece ochii, să se înroșească. Ea mă privi senină. Par'că nu înțelegea. De odată mă întrebă:

„Poate vrei să știi dacă mi-i drag boierul?...“

Făcui semn cu capul: da. Și par'că mi se îngurură ochii. Sunt îndrăzneli cari te orbesc. Ea însă nu răspunse la întrebarea pe care singură o pusese. Schimbă vorba, și mă întoarse pe nesimțite prin frunzele moarte ale toamnei spre trăsura care așteptă la marginea crângului, lâng'o fântână cu cumpănă. Ce mi-a mai spus nu-mi mai aduc aminte; îmi vorbea ca o femeie deșteaptă, care știe să rămâie în cercul ei de cunoștință. Vedeam că multe, foarte multe lucruri îi sunt străine, că tot este un fond ascuns de barbarie în trupul acela minunat; rămâneam însă uimit de prefacerea grabnică și de fineța pe care o câștigase fata aceea din popor.

Moșul meu eră în adevăr gelos. Înțelesei aceasta la întoarcerea mea, înțelesei la masă. Stă trist, cu fruntea încrețită, nu roștiă nici o vorbă; numai din când în când se uită cu patimă, întăritat, la Anica. Ea se purtă liniștită, așa cum trebuie să se poarte o „menajeră“ a unui boier mare. Într'un timp, moșul m'a privit crunt ș'a zis, par'car fi rostit o sentință:

„Dragul meu, poți să spui tuturoră că 'n viața mea nimeni n'are dreptul să se amestece... Dacă'ar fi fost după mine, acumă și formele legale erau săvârșite...”

Pusei cuțitul și furculița în farfurie și-l privii.

„Ce te uiți așa la mine? N'a vrut ea!“ Și glasul îi eră mănios.

De vorbit nu mi-a mai vorbit. A băut mult dintr'un vin roș ca rubinul; apoi după masă rămase ostenit par'că, gâfăind, în scaunul lui. A! se prefăcuse mult moșul meu. Anica umblă prin preajma noastră cu pași nesimțiți. Unchiul într'o vreme par'că dormită. Ridicând ochii, deodată o văzui pe-aceea la care mă gândeam, în cadrul ușei, privindu-mă fix.

N'am năzuit niciodată la premii de virtute. Și nu eră vina mea dacă moșul și învățătorul meu Teodor Visarion dormită. Pe urmă eram și foarte curios; și sunt un om care am slăbiciunile mele. Dupăcum vedeți, o mulțime de scuze.

Ca un vifor mi s'a tălăzuit în piept, când în fundul coridorului pe care-l cunoșteam, am simțit-o înainte-mi, când și-a alipit fruntea

ei de a mea. Avea o piele foarte fină, i-am pipăit fruntea, ochii și brațele, și pe urmă am înțeles de ce nu răspunsese dimineață la întrebarea pe care singură și-o pusese.

Fata aceasta căzută ca din cer a fost una din rarele bucurii ale vieții mele.

Bucuriile însă sunt scurte. Am plecat; — și eram ca o tristă pasăre călătoare care așteaptă cu dor o primăvară nouă, ca să se întoarcă la cuibul vechiu.

În urmă-mi fericirea neguroasă a unchiului Teodor, s'a prăbușit. Când am aflat, am înțeles și eu ce-i durerea, și ntr'un târziu m'am mângăiat: asta-i soarta multor dureri.

Cenușăreasa din poveste, ființa aceasta misterioasă și rară, căzută într-o lume străină ca ntr'o lume a ei, — ca și cum și-ar fi împlinit sorocul unui farmec, și-a luat într-o

bună zi zborul. S'a plictisit de viața închisă, s'a hotărât să uite tot ceea ce frumoșii ei ochi văzuseră în Apus, tot ceea ce mintea ei ușoară prinsese așa de lesne, — și s'a dus, a intrat în lumea neînsemnată și necunoscută a plebei, c'un om de rând.

„A fugit c'un flăcău...” îmi scria cu amar-nică suferință moșu-meu; și eu stam cu scri-soarea lui în mână și-mi aminteam de unele nopți fermecătoare ale vieții mele. Și azi mă tulbură amintirea lor.

Moșul meu nu s'a resemnat; eu m'am resemnat, pe urmă am început a albi. Ș'am învățat, din durerile mele, că în viața aceasta nu trebuie să ne mirăm de nimic; și, din ceea ce a spus un înțelept că femeia poate trece prin multe prefaceri ca și prin multe iubiri, și de fiecare dată se reînnoește, ca luna.

Mihail Sadoveanu.

Urieșul și omul.

Eu nu-mi aduc aminte cum s'a 'ntâmplat anume
Un urieș în codru și-un om să se 'mpreune,
Să șadă laolaltă 'ntr'o pâne și 'ntr'o sare;
Că nici nu-ți vine-a crede un lucru-așa de mare! —
Dar cumcă 'n lumea veche minunea s'a 'ntâmplat
De urme ne'ndoiioase la moș Isop am dat.
Că adecă spun unii: că nu le-a fost de-a bună!
Și casă nu putură țineă mult împreună,
Că urieșul prinse, fiind cam într'o dungă
Pe om chiar unde-l doare cu vorba să-l împungă;
Că-odată urieșu cum așteptă cu masă
Să pice din cătrăuva și omul său acasă,
Și-apoi fiind o iarnă și-un frig și-un ger pe-afară
Intrând pe ușă omul suflă de frig în ghiară.
'L întreabă urieșul: — „Ce sufli-așa în dește?” —
— „De frig să se 'ncălzească, că-i ger de prăpădește!”
Iar dacă se puseră la masă să prânzească,
Pe cum suflă-adeneaori de frig să se 'ncălzească,
Acum suflă 'n bucate de cald să se răcească.
Deci zise urieșul: — „Ce sufli-așa 'n fiertură?” —
— „De cald să se răcească, să nu mă ard la gură.”
— „De azi încolo-i pace de-a noastră legătură
Să vezi și să-ți pierzi urma de prin aretul meu
Să n'avem cumva ceartă, ferească Dumnezeu!
Mă știi că la mânia-s ca și la mână greu!
Cu unul care scoate din gură cald și rece
Închină-l și-ți fă cruce, un ceas nu-i de-a petrece.”

Ștefan Cașoveanu.

Florian.

Niciodată nu văzusem portul, cufundat într'o liniște așa de mare... Ai fi crezut că e ceasul unu din noapte, dacă lumina vie a soarelui, nu ți-ar fi deslușit în față la câțiva pași, nemărginirea mării, albastră sinilie, cu valuri cari se legănau molatic, pe luciul căreia se odinea trupuri de corăbii ce-și întindeau pânzele la soare, probetele murdare și coșul înegrit. Pe punțile acestor vapoare eră de asemenea liniște. Marinarii, cari nu dormeau, petreceau prin crâșmele dosnice. În fața cafenelelor sub corturi de pânză, erau întinse mese, la cari stătea mulțimea de marinari, căpitani, mecanici, fumând leneși și privind colo în gura buhazului unde ancorase un vas de război, alb, mare, ca o pasăre uriașă.

Pe bricul acesta aveam un prieten din copilărie și

cum nu-l văzusem de multă vreme, pornii la dânsul. Abia pașii puntea și santinela îmi ieși înainte; se duse să-l vestească, iar eu în așteptare privii gurile tunurilor îmbrăcate în căptușală de piele; alămurile cari străluceau la soare, frânghiile acelea cari se împleteceau, se pierdeau una în alta așa că numai un cunoscător le dădea de rost. În jurul lor soldații stăteau grupuri-grupuri, unii cetind, alții vorbind, alții privind tăcuți

cu ochii în gol. — Soldatul se întoarse și după ce coborîrăm scări mici întortochiate pline de miros de său și cătran, dădui prin întunec în fața unei uși mici, încât a trebuit să mă 'ndoi jumătate, ca să pot intra.

Prietenul meu care de abia se trezise, a rămas uimit.

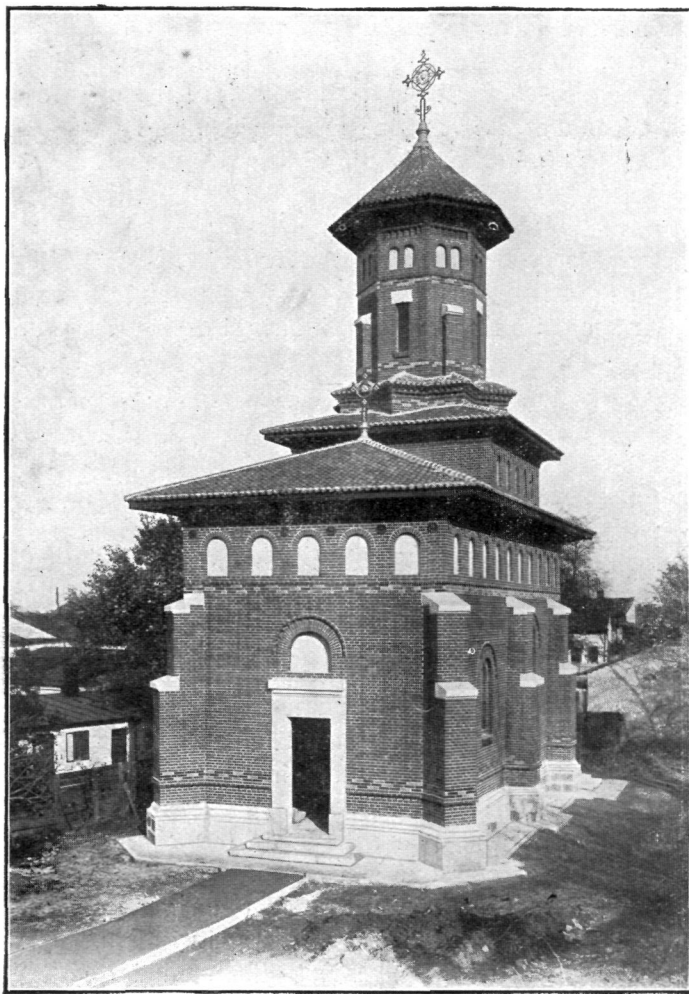
— Tueștibre?... Ei, bată-te să te bată! Dar când, cum?

— Am venit prin Sulina și știind că ești aici, m'am abătut și pe la tine.

— Ce bine-ai făcut, bravo! Ia șezi jos, grăi el întinzându-mi un scaun de-acelea ce se strânge.

Cu V. Păun — așa-l chemă pe prieten — fusesem coleg de școală, jucasem amândoi bile în maidanul Străjescu și mâncasem cu aceeași linie bătae la palme, dela d-l Ștefănescu. Mai târziu, laliceu, aud într'o zi că Păun a plecat. Unde? În

școala de marină să se facă ofițer. Și iată că Dumnezeu îi ajutase. Băiatul acela micuț, slab, peltic, cu care jucasem în bile, ajunsese să poarte cu capul lui, pe mări, steagul țării, să aibă în mâna lui soarta atâtor suflete pe cari cine știe câte inimi le jeleau!... Dar câtă deosebire!... Nici vorbă să mai aducă cu cel de odinioară. În fața mea aveam acum pe marinarul încercat, cu pieptul lat, ochii vii inteligenți și plini de neliniștea celor crescuți pe ape.

Biserica unită Sf. Vasile din București.

— Îți place mult marea? — îl întrebai eu, dupăce o bună bucată de vreme vorbirăm despre amintiri, prietini, rude...

— O iubesc cum nu-ți poți închipui! Uite, marea asta capricioasă care-și schimbă colorile și glasul de câte trei-patru ori pe zi, mi-a furat sufletul. Te înșeală, e rea, cu toate acestea mirosulei de sare, fierberea ei spumoasă, glasul, șoaptele, pe cari ni le spune numai nouă marinarii, mi-au intrat în suflet. O, voi de pe uscat nu înțelegeți toate acestea... Noi marinarii, e de ajuns să plecăm pentru câteva zile și ne și apucă dorul de a o revedea. E ca și o femeie iubită, pe care dacă ai părăsit-o, ți-a lăsat în suflet acel farmec al ființei ei, mai presus decât chiar iubirea și fără de care cu greu vei trăi. Și nu numai marea, dar chiar vasul acesta cu care ai împărțit ceasuri de durere, în care ți-ai hodinit oasele atâtea nopți, pe când în jurul

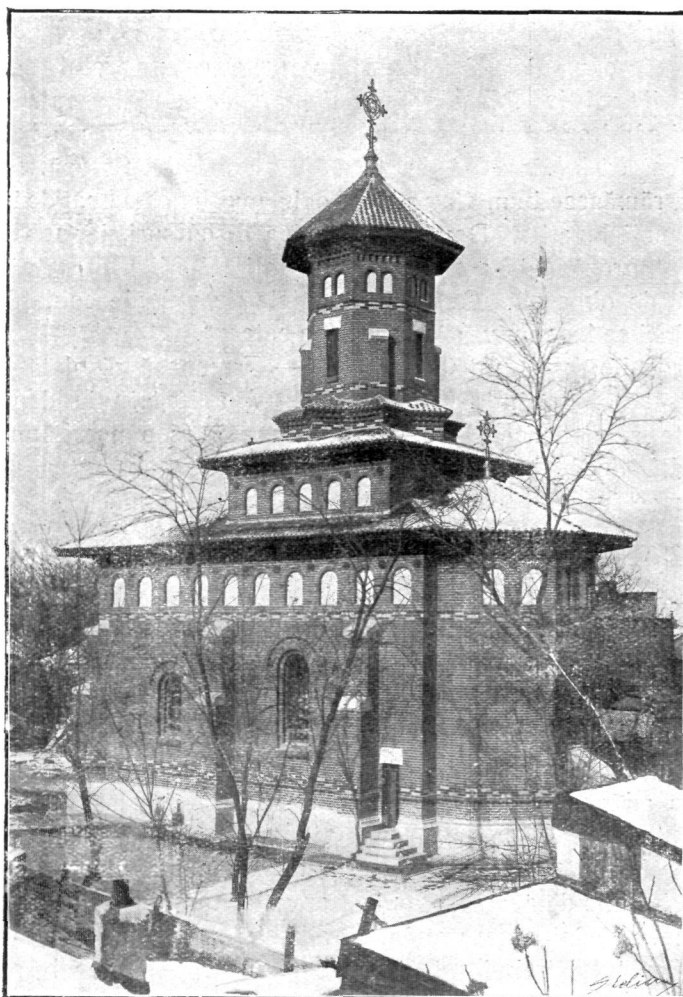
tău se deslănțuiau furtunile cele mai groaznice, ajunge cu vremea să-ți fie mai scump decât chiar cuibul părintesc. Și ca să-ți dau o dovadă de cele ce ți-am spus, am să-ți povestesc o întâmplare. — Păun se sculă și încep să-și rotească ochii pe pereți. Eu îl urmării și fără să vreau făcui cunoștință cu toată mobila lui. Observai că atât patul, cât și masa, lampa, erau prinse cu sârme de fier, ca să nu se răstoarne se vede. Pe măsută,

scoici de mare, cărți italienești, o mandolină și altele. — Păun, dădă jos din peretele care miroșiă a vâpsea proaspătă, o fotografie, mi-o întinse și vorbi: „Privește-l bine“... apoi scoase dintr'un sertar câteva țigări de foi.

— Ei, ce-i cu el? întrebai eu dupăce-mi aruncai ochii pe chipul marinarului fotogra-

fiat acolo și care mărturisesc, nu prea mă atrase.

— Ascultând viața omului acestuia, ai să poți înțelege ce înseamnă dorul de mare și de vaporul pe care ai slujit. Asta a fost adevărat marinar, zise el aprinzându-și țigara. Când am intrat eu întâiu în marină, el eră șeful echipajului; pot spune că m'a învățat meseria. Eră groaznic glasul lui când pe mare fie cât de puternică furtuna, porunciă suirea la catarge. Putea să clocotească uraganul cât voiă, el ca mătă se ridică tocmai în vârful catargului. Ori ca să-și părăsească comanda când îi trecea ceasul și

Biserica unită Sf. Vasile din București în vestmânt de iarnă.

vasul eră în primejdie peste puțină. Pentru el marea eră o jucărie; o cunoștea mai de hai ca o mamă feciorul. Când spunea el, pregătiți-vă de furtună, nici vorbă că trebuia să te aștepti la așa ceva. Intrase de copil în oaste și acum ajunsese cu părul alb, de slujbă însă nu se plângea. Câți nu-i trecuseră prin mână, la câte contingente nu dăduse el ordin ca să le cante liberarea, ofițeri, comandanți, fuseseră sub ordinele lui; el

stă pe vasul acesta ca ceva de care nimeni nu se putea deslipi, căci cine-l cunoștea mai bine ca dânsul... De altfel eră om bun la inimă; nu eră bețiv, știă însă să-și petreacă. — Eu odată însă l-am văzut la slujbă și de atunci spun drept că nu-l mai pot uita. Îmi făceam stagiul ca elev în școala de marină. Plecasem noi într-o Vinere din Constanța. Numai ce ieșim în mare și unde se stârnește furtună, da ce furtună, cum nici dânsul nu văzuse. Veniau talazurile, mânia lui Dumnezeu, cât turnul bisericii și când se năpustiau deasupra bricului, credeai că-l frâng. Pe punte, în cabină, nimic nu rămăsese bun. Catartele rupte, la cârmă oamenii legați... Două zile și două nopți a ținut grozăvenia asta. Toți oamenii se sleiseră de oboseală. Căpitanul văzând așa, porunci să se lase un vas în care să se puie jurnalul de bord; — înțelegi, că dacă ne-am înneacă, să știe când și unde. Veni și-a treia noapte, și, pot zice că fiecare acuma nu se gândia decât la moarte. — Atunci am văzut eu ce înseamnă adevăratul marinar; când toți ne pierduserăm speranța, s'a dat jos în cabină, a luat doi oameni din cei mai voinici, a pus să-l lege de mijloc și singur a luat cârma în stăpânire. Toată noaptea a pândit valurile, și a strecurat vasul printre gurile prăpăstioase cari i se deschideau în cale, voind să-l înghită pe fiece clipă. Dimineața, furtuna s'a mai potolit, și așa am putut intra într'un port, la adăpost. Dar în ce hal eram! se speriaseră toți; să iei sarea cu lopata de pe noi... așa furtună!... — Păun se ridică și privi pe ochiul mic de geam de unde venia un sul de raze... se întoarse, urmând: „Dar, cum ți-am spus, totul trebuie să aibă un sfârșit. Într-o dimineață venind la vas, aud că Florian se liberează. Ce mișcare, ce freamăt, nimănui nu ne venia a crede; dar și o tristeță ne învăluia sufletul. Comandantul ca să dea o pildă, făcù raport ca să fie înaintat ca sublocotenent în rezervă, iar noi hotărîm să dăm în cinstea lui o masă. Tot timpul acesta, Florian eră trist, gânditor, iar pe frunte o tăcere și tristeță mai mare ca atunci când ne pregăteam să murim în furtuna dela Coliacra. Veni ziua de 15 Martie. De cu seară comandantul dădù ordin pentru a doua zi, ca trupa să fie în haine de serviciu la cea-

surile 8. Noi luarăm mâncările și la pupă întinserăm o masă unde aveam să sărbătorim pe cel care ne părăsiă. Dimineața eră frumoasă și proaspătă. Iaca la ceasurile 8, goarna vestește comandantul. Trupa se înșirue pe două rânduri, comandantul scoate ordinul de zi și cetește: „În vederea serviciului ce-ai adus marinei și țării, M. S. te înaintează la gradul de sublocotenent în rezervă; iar eu voi da poruncă ca portretul d-tale să se păstreze în careu, ca o pildă pentru munca ce ai depus“. Goarnele prind a cântă, soldații strigă ură, ofițerii îl îmbrățișează... el cu lacrimile în ochi, mulțumește beat de bucurie. După aceea masa, discursuri, iar aproape de seară o barcă cu toți ofițerii l-au petrecut la țărm, în strigătele de ură ale soldaților cari se urcaseră pe catarg“.

— Frumoasă răsplată, zisei eu.

— Așa și trebuie dacă vrei să încurajezi la muncă, răspunse Păun cu glas ca de comandă.

— Ei, pe urmă?

— A trecut o lună, două și vieța noastră se scurgea la fel... slujbă, exerciții, manevră, petreceri pe uscat și altele... Uneori în timpul furtunei sau la cine știe ce întâmplare, numai ce auziai: „Unde-i săracul Florian?...“ Mai ales comandantul când da să ocărăscă pe șeful de echipaj, nu se putea să nu pomească numele lui...

Eră prin August 189... De o săptămână staționam în Bosfor. Nici nu mă plictisiă, nici nu mă încântă vieța aceea. Ceva deosebit, erau excursiile pe cari le făceam pe apa albastră, prin fața palatelor, în care valul bate în scări și lianele se târaie, acopăr fațada, pe când de după perdele, ochi negri plini de patimi privesc din umbră. Alteori mă duceam la Haidar-Pașa și de aici priviam noaptea Constantinopolul, ori mă ridicam în cimitirul de pe coastă, unde hodineau oasele celor ce luptase în războiul Crimei. Eră într-o Vineri. Priviam de pe cuvertă portul plin de vieță, când deodată văd venind pe schele un civil. S'apropie și când ajunge la doi pași, se oprește, face un salut militar, spunând: „Bine v'am găsit, d-le locotenent!“ Închipsește-ți mirarea mea când l-am cunoscut. „Floaian, tu aici, dar ce vânt

te-a adus? Ei, bată-te să te bată!“ Mă uitam la dânsul și nu-mi venia a crede că-i el!... El se uită la mine, clătină din cap și nu spune nimic. Eu, nerăbdător dau să-l întreb, dar el îmi șoptește: „Vă voi spune mai pe urmă“; și făcând un pas, începui a privi velele, tunurile, ca și când ar fi voit să se încredințeze dacă nu lipsește ceva pe vas. Fața lui eră trasă, ochii obosiți, ca omul care nu dormise. De pe punte toți se uitau la el cu o bucurie cum nu pot să-ți spun. După asta ne-am dat noi jos în cabină și la un păhăruț cu vin, a prins a-mi povesti toate peripețiile lui. „Păi, să vezi, d-le locotenent, începui el, dupăce m'am liberat, am plecat acasă cu gândul să mă liniștesc și eu odată, căci de, mi-o ajunge treizeci de ani de sbucium. Chiteam, că pământul și pensia ce voi căpăta dela Stat, să-mi ajungă ca să pot trăi. Învățătorul de acolo, nici una nici două, să mă însoare. M'am gândit eu să mă gospodăresc, căci de bună seamă fără gospodină e peste puțință. Mergem noi în peșit la popa; aveă părintele Tihan o fată, știi să zici, dă Doamne zile. Nu eră tânără ci după vârsta mea, dar gospodină cum rar se găsește și aveă o inimă de aur. Ne-am înțeles noi repede. Popa îmi dădea patru fălci de pământ, case cu toată gospodăria dinlăuntru, n'aveam să intru decât cu bastonul. Totul a mers bine, am făcut logodna, am pornit actele, mai erau două săptămâni până la nuntă. Pe fată începusem s'o iubesc și nici ei nu-i dispăceam; dar când am văzut că nu-i de glumă, că de-acuma trebuie să m'așez aici pentru viață, unde m'a pălit un dor nebun de mare și de bricul meu. Ziua umblam ca beat; în loc să mă gândesc la cele ce trebuia, eu nu aveam înaintea ochilor decât amintirile trăite cu d-voastră. Dar noaptea, abia mă culcam și deodată mi se părea că aud sgomotul furtunei, mai ales când bătea vântul eră ceva strașnic. Mă sculam din pat, mă apropiam de fereastră și în loc de somn începeam să mă gândesc la bricul meu, la călătoriile făcute, să ascult glasul vântului care par'că îmi spuneă: mergi la datorie. Pe zi ce trecea, deveniam tot mai abătut, părea că înghiață ceva în mine; iar satul cu gospodăria lui încunjurat de dealuri, îmi părea

rece ca un sicriu în care eu unul trebuia să mă 'ngrop de viu.

— Ce ești așa abătut? mă întrebă părintele.

— Știi ce, zic eu; să vindem pământul, casele, să-mi dai în bani; eu nu pot trăi aici, am să-mi caut o slujbă la mare.

— Apoi nu ne-a fost vorba așa...

— Atunci rămâi sănătos, zic eu; și am plecat. Plângea fata ca o nebună și pe mine mă rupea la inimă, dar ce eră să fac dacă mă chemă marea, oh, marea asta nebună pe care mi se părea că o aud nopțile cum hohotește, cum geme și mă chiamă.

Păun tăcui... și clătină din cap. Eu mă uitam țintă la el. De afară se auzi sunetul valurilor.

— Pe urmă am venit la Constanța, dar când am văzut că nu sunteți acolo, mai mare mi s'a făcut jalea și dorul. Am găsit un vapor englezesc de marfă și am venit. Poate că nu vă veți supăra de o rugămintă"... El se întoarse, voi să vorbească, dar de ce, nu știu, își întrerupse vorba.

— Poate voești ceva?...

— Nu... nimic...

Zilele cât am stat acolo, și le petrecea mai mult pe bord. Peste o săptămână am plecat la Odesa, de acolo ne-am întors în țară. Când am ajuns la Constanța și ne-am dat jos, cine crezi că ne-a ieșit întâi înainte, Florian. De atunci n'a mai părăsit Constanța, cu deosebire că atunci, când staționăm undeva, la câteva zile vine după noi.

— După cele ce-mi spui, atunci mă prind dar că și acuma trebuie să fie aici, zisei eu.

— N'ai greșit. A venit de-o săptămână. În fiecare zi, dă pe la bord, și caută să afle ce ordine, reparații, schimbări sunt, apoi pleacă ca și cum și-ar fi împlinit o datorie. Pe urmă se așează la o cafenea și de-acolo ceasuri întregi privește marea. Dacă voești, hai în oraș; o să-l cunoști și nu cred că are să-ți displacă.

Păun și-a luat sabia, șapca și am ieșit pe punte. Soarele scoboră la apus... Dinspre mare venia răcoarea sărată adusă de un vânt de sud. Marea săltă, valurile legăneau ușor vasul. Clopotul dela gura buhazului, buhăea, semn că marea eră neliniștită. Din depărtare, lunturi de pescari coborau spre port. Am por-

*

nit-o pe cheiu; la cea dintâi cafenea ne-am oprit. Nu sorbirăm bine băutura și iată că de după cotitura unei străzi se ivi un om potrivit la statură, voinic, spătos, cu fața arsă, păroasă. Un mers nesigur și legănat, doi ochi severi, în cari luceau scânteieri de blândețe; pe cap purta o șapcă albă, umblă îmbrăcat cu o bluză de doc, militărească.

— Salut, zise el cu glas tare, apropiindu-se de locotenent. Ei, ce mai e nou pe bord, a venit vreun odin?... întrebă el privind pe cheiu.

— Până acuma, nu.

Florian se uită spre fundul mării și făcu un semn din cap: „La noapte mi se pare că o să dănțâluească marea“...

La rândul său, Păun întoarse și el capul.

— Atunci sigur că plecăm...

— Cum, pe furtună? întrebai eu.

— Căpitanul nostru atâta așteaptă; el nu iese din port până nu vede furtună...

Florian aprobă cu bucurie din cap; ochii îi străluceau. S'a așezat după aceea jos și multă vreme am vorbit de călătorie, de vapoare, mări, furtună, de femei, și într'un târziu ne-am despărțit. N'am ajuns bine acasă, deodată cerul începui a se acoperi de nourii negri, vântul se întăreă pe fiecare clipă, valurile creșteau, întunerecul se făcu tot mai de nepătruns, clopotul dăgăneă cu glas fioros; la far s'aprinseră lumini, iar la observator se ridică semnalul care prevesteă că o să fie mare furtună. Am ieșit pe terasa hotelului; în clipa aceea, un glas de goarnă s'a împrăștiat în văzduh, ca o chemare jalnică... De pretutindenii grupuri de marinari alergau la vapor. M'am dat jos și într'o luptă cu furtuna am ajuns la vas. Pe puntea bricului la lumina felinarelor, alunecau umbre, se vedeau desfăcându-se pânze, s'auziau comenzi,

sunetul sifliilor, vasul se legăna ca 'n spazmuri. Prin întunerecul văzui alte umbre călărându-se pe catarge, pe când doi soldați deslegau odgoanele.

Stam gânditor și priviam cu inima strânsă, colo, în întunerecul de iad, de unde veniau urletele talazurilor și unde trebuia să dispară bricul.

— Ei, și la ce nevoie să plece pe-așa furtună? întrebai eu pe cineva de lângă mine.

Dar atunci dela spatele meu s'auzi un glas gros: „Așa trebuie să fie marinarul!“ Mă întorsei surprins. Eră Florian, care urmăria cu încordare manevra vaporului. Ne strânseserăm mâinile. Apoi el grăi:

— Au să aibă un vânt bun...

— Și unde pleacă?

— Constanța. Dar până ce n'o sta furtuna, rătăcesc pe mare. Comandantul ăsta știu că e adevărat marinar... halal om!

Peste câteva minute, marinarii dădură drumul odgonului și bricul perî în întunerecul care par'că-l fură pe neașteptate... Se mai văzură doar felinarele verzi cari lunecau ca să dispară prin valurile ce înălțau coama de spumă...

Noaptea cădeă târzie și răceala tot mai umedă, tot mai sărată se făceă. Am stat așa multă vreme gândindu-mă la soarta celor plecați... Acuma nu se mai vedeă nici felinar, nu s'auzia nici un sgomot și numai colo la capătul farului, o umbră care priveghiă în întunerec... Eră Florian.

M'am întors acasă și toată noaptea n'am putut dormi de urletul furtunei. Dimineața vântul se mai liniștise, dar marea tot se legăna. M'am îmbrăcat și am pornit la cafenea să mă întâlnesc cu Florian. Mi s'a spus că plecase cu cel dintâi vapor. Sigur că se dusesese să-și întâlnească bricul lui iubit.

N. Dunăreanu.

Muzicei.

(După Schober).

Tu artă sfântă, 'n câta clipe grele,
În câte vijelii și sbuciumări
Ai picurat nădejdi vieții mele,
Ai luminat truditele-mi cărări!

Și cum porniă din harfa ta divină
Acordul, lin, ca un suspin ceresc,
Și-mi înveliă tot sufletu 'n lumină!
— Tu artă sfântă, cum să-ți mulțămesc?!

Vasile Stoica.

Poporanismul.

— O anchetă literară. —

(Urmare).

Domnule redactor,

La întrebările puse de d-voastră în scri-soarea din Septemvrie 1909, îmi iau voia a-mi spune părerile în următoarele:

1. Ce înțelegeți sub poporanism în literatură?

Desvoltarea socială a omenimei cred că merge mână'n mână cu dezvoltarea literaturii. Nu în înțelesul acela, că un cap de operă literar s'ar putea naște numai în sânul unei societăți, în privința socială desăvârșită. Avem cap de opere din timpuri când sclăvia era în floare, când deci desăvârșirea societății omenești lăsă foarte mult de dorit. Înțeleg această dezvoltare — mână'n mână — a literaturii și a societății — în ce privește conținutul. Erau vremuri când subiectele literaturii se scoteau aproape exclusiv din viața regilor, a preoțimii, a înaltei aristocrații. Și dacă vom cerceta istoria vom vedea, că'n epocile acelea de fapt singure acestea elemente se considerau ca formând societatea omenească. Îndată ce s'a dezvoltat — în apus mai ales — clasa de mijloc, burghezimea, și a silit clasele de sus să rupă cercul de aur al izolării lor, și societatea omenească s'a îmbogățit în conținut, prin acest element nou, vedem că în același interval de timp s'a lărgit și sfera literaturii. Au început să fie tractate o mulțime de subiecte din viața burghezimei. Cu alte cuvinte: Cu cât se frâng mai multe boierii cari despart pe om de om, cu cât se înaintează mai tare cătră ținta finală: adunarea tuturor oamenilor într'o mare familie omenească, cu atâta subiectele literaturii sunt mai variate, mai multe, mai bogate, mai neobișnuite.

Țăranii la toate popoarele sunt elementul cel mai număros, cel mai puternic. Clasa aceasta care cuprinde și îmbrățișează întreg pământul unei țări — luând afară orașele — a rămas însă până în timpurile noastre așazicând afară din societatea omenească. Ei nu s'au îmbulzit până acum să intre, și foarte puțini i-au chemat să vie. Nu știu într'adevăr dacă a făcut asupra cuiva o uriașă impresie

constatarea următoare: Vii dintr'un centru, dintr'o capitală bunăoară, unde pulsează mai tare viața socială modernă. Ochii ți-s oboșiți de câte-ai văzut, și mintea ta se frământă grozav de câte ai auzit și ai cetit. Vii cu impresia că are să vie sfârșitul lumii, ori cel puțin o mare, o radicală schimbare în țara ta, căci în cameră se agită lucruri mari etc. Ieși din capitală ajungi pe câmp, ajungi la țară. Aici e lumina soarelui orbitoare, aici se întind câmpiile nesfârșite, aici, grozav de liniștiți, țăranii muncesc din greu. Și oriunde vei merge pe întreg cuprinsul țării tale, vei afla tot astfel, un întreg popor, o întreagă lume, care habar n'are de ce-i în capul tău și de ce să petrece în capitala țării. Întâiu te miri, apoi cu cât cutrieri mai multă lume, și se pare că tot ce-ai auzit ș'ai gândit. În capitală a fost un vis, că nu poate să fie aceea cristalizarea și esența vieții unui popor. E viața câtorva sute de mii, dar nu a milioanele cari constituie un popor.

O viață socială normală, firească, o viață socială a unui popor — care să se apropie de desăvârșire, va fi numai atunci, când aceea viață va fi țesută din bătăile tuturor inimilor unui neam. Tendința aceasta de ași aduna fiecare neam toate elementele sale într'o singură mare familie, în care toți membri să fie într'o formă de iubiți și de îndreptățiți, în care toți membri să muncească pentru aceeași țintă, însuflețiți de aceeași credință și folosindu-se de aceleași drepturi, e o tendință a timpurilor noastre. Mai ales tendința de a atrage în această familie mare elementul cel mai puternic, cel mai număros, poporul, — e o lozincă a timpurilor celor mai noue. Și această tendință, întru cât țintește să se realizeze prin legislatură — cred că formează baza poporanismului politic.

Acum poporanismul în literatură, cred că e îmbrăcarea aceleiași tendințe în haina artelor, în special în vestmântul literaturii. Din capul locului, după a mea părere, direcția poporanistă în literatură, a început împinsă de această tendință. Vezi bine din

partea acelor cari crează nu din partea celor ce imitează într'o direcție oarecare.

Cum poate ajuta literatura poporanistă la realizarea tendinței de a duce poporul în sânul cald al unei singure familii, care să îmbrățișeze un întreg neam? Întrebarea nu s'ar ține aici, dar o pun ca să arăt mai evident ce înțeleg sub „poporanism” în literatură.

Literatura, ca orice artă, descopere viața. Adecă viața în sine nu e ascunsă pentru ochii artistului, el o vede reală, dar e ascunsă pentru muritori de rând, pentru neartiști, și acestora le-o descopere. Acum în masele poporului trăește de fapt o viață uriașă. Dar viața aceasta de-o parte nu e cunoscută, și deci nu poate fi simțită de păturile mai înalte sociale ale unui neam, — ori e cunoscută numai în parte și de puțini, — de altă parte trăește oarecum inconștient această viață, chiar în poporul, în care o observă artistul. Acum vine artistul în literatură, se coboară în viața poporului, își ia subiecte din popor. Și arătând când o față, când alta, când un colț numai al acestei vieți, încetul cu încetul ne face să vedem, după munca îndelungată nu a unui singur, ci a multora, decenii întregi, ori și mai mult — ne face să întrezărim sufletul păturii dela țară. Și dupăce vom vedea noi, cei cari suntem în familia neamului, că acel suflet e omenesc în primul rând, că deci nu se deosebește în multe privințe de al nostru, că sufletul acela și-a păstrat chiar mult din tinereța și tăria, pe care noi n'o mai avem, vom simți lipsa de a ne înfrăți cu el. Vom vedea iarăș, că multe neajunsuri cari sunt legate de acel suflet, pe cari neajunsuri ni le va da literatura poporanistă, se pot vindeca și ne vom convinge dar că nu-i primejdie să ne molipsim de vr'o boală.

În chipul acesta literatura poporanistă ne va aduce nu simpatia, — asta ar fi o parodie a scopului urmărit — ci convingerea adevărată, sinceră, trainică a folosului nețărmarit ce l-am avea aducând poporul dela țară în familia mare a neamului.

Poate literatura poporanistă să lucre cu aceleași mijloace și cu aceleași rezultate la trezirea chiar a poporului asupra vieții în-

magazinate într'ânsul, ca astfel și el să țin-tească a ajunge în marea societate a neamului întreg? Așa cum se face azi la noi, evident că nu, evident că poporanismul în literatura noastră îmbrățișează numai o parte a chestiei, e făcut numai pentru a apropiă de popor păturile mai înalte sociale. Aș trece peste marginile acestui răspuns, dacă aș cercă să arăt că literatura poporanistă pentru popor — care pe el să-l trezească la conștiința puterii sale de viață și să-l împingă a-și cere dreptul său în societate — ar trebui să aibă cu totul alte calități, și că nici nu se poate face această literatură în stil mare, pânăce poporul nu are o educație mai înaintată. Dar educația aceasta n'o pot face decât clasele poporului, cari sunt acum educate, — păturile mai înalte. Și pentru ca ele să se convingă că trebuie făcută această educare, că e de de lipsă și că e folositoare, trebuie să premeargă literatura poporanistă, cea dintâiu.

Cum vezi, d-le redactor, eu n'am cercat să-i dau o definiție în câțiva termeni poporanismului în literatură. Am spus ce cred eu despre poporanismul acesta, și nu știu nici cine a folosit mai întâi acest termin, nici ce înțeles i-a dat. Căci de pildă Hașdeu folosea acest termin pentru poeziile din popor.

Trec acum la întrebarea a doua.

Cari dintre scriitorii noștri reprezintă poporanismul? După cele desvoltate mai sus, evident că toți aceia cari luându-și subiecte din natura ce 'ncunjură pe țărani, din credințele și datinele lor, au tractat acele subiecte serios, adecă cu gândul să ne arete cum e într'adevăr viața acestei păтури sociale, ca să-i putem cunoaște sufletul, cu calitățile bune sau rele. Acum, se 'nțelege de sine, că nu-s poporaniști indivizii cari aduc în scrierile lor pe țăran sau viața lui, numai ca un spectacol pentru boieri, ca o variație, ca o curiozitate, — nici aceia cari — imitând ce-i la modă — s'apucă să descrie viața țăranilor ș'apoi n'o mai scot din ha? ce? din căciulă, opinci, mișos etc., nici aceia cari de câteori au lipsă de patriotism înhață de plete pe vr'un mocan. Poporanist va fi așa dară Alexandri într'o bună parte a activității sale, deși el n'a atras atenția asupra vieții

țăranilor, dar a atras-o asupra expresiei artistice a acestei vieți asupra literaturii populare, mai ales asupra poeziei din popor.

Poporanist A. Russo, care în „Cântarea României” a idealizat pământul și cerul României — leagănul și biserica poporului român.

Poporanist Eminescu, care a înfrățit limba poporului cu limba cărților sfinte, care lasă astfel deschisă întrebarea că dacă această limbă a poporului poate să se înalțe așa de sus cu minunatele calități cari le are, urzitorul acelei limbi să nu se poată?

Poporanist Slavici, atât de sincer în toate nuvelele sale din viața poporului.

Poporanist Coșbuc, care de-un gând cu Eminescu — ne-a ridicat multe chipuri din popor la treapta unei aristocrații țărănești, ca să mă exprim astfel, în Baladele și Idilele sale. Căci după cum azi fiecare să țină mândru a se folosi de limba lui Eminescu, astfel cred că fiecare s'ar mândri să poată da mâna c'o „Subțirică din vecini” sau cu celce „mai bine aprinde tot satul” decât să se desbare de iubita lui.

Poporanist Goga, care sfințește marile dureri dela sate, îmbrăcându-le în arme de luptă ori în haina neagră a resemnării dureroase.

Poporanist Sandu-Aldea care ne dă viața țăranilor sei așa cum este, ca o mare înconștie, dar plină de furtuni, din cari se desprinde când și când câte una, desvălindu-ne lucruri nouă. Poporanist prin iubirea cea mare a naturii în sânul căreia trăiește poporul.

Poporanist Sadoveanu, în o bună parte a nuvelor sale, în topirea naturii în sufletul, în viața eroilor dela țară, în acest amestec

minunat a simțurilor omenești cu înfierările naturii încunjurătoare.

*

La întrebarea: Cu cari opere din celelalte arte se poate ilustra poporanismul? Să-mi dai voe, d-le redactor, să nu răspund. Poate că nici nu m'aș pricepe. Mărturisesc însă, că după convingerea mea Grigorescu e cel mai mare poporanist ce l-am avut, în toate artele. El a realizat în pictură ținta poporanismului în politică, pe care o urmărește și poporanismul în literatură: Pânzele lui dela țară sunt primite și admirate în cercurile cele mai înalte...

*

La întrebarea a treia, dacă admit poporanismul în literatură, vezi bine, nu pot să răspund decât afirmativ. Pentru că s de convingerea că viața ce trăește în popor trebuie să fie cunoscută și simțită tot mai tare. Și s de convingerea că multe rele cari bântue în popor trebuie sanate, și mai ales cred că trebuie să ne întoarcem cu mare dragoste spre acest uriaș, în multe privințe mut și surd — pentru că din el izvorește toată puterea, și pe el se bazează tot viitorul nostru.

Se 'nțelege însă, eu nu pricep direcția aceasta exclusivistă. Ca de-aici încolo să facem tot poporanism. Vieță este destulă în toate păturile societății. Vieță sănătoasă, vieță bolnavă, apariții de tot felul, cari nu trebuie neglijate. Căci o desvoltare unilaterală nu e niciodată a bine. Să lăsăm deci pe fiecare să-și iee subiectele de unde se pricepe, de unde se simte atras. Fiind direcția poporanistă o direcție nouă, a vremii noastre, va avea pe mult timp destui ucenici.

(Va urmă).

I. Agârbiceanu.

Aș vrea să fiu un inger...

Aș vrea să fiu un inger cu ochi albaștrii, dulci
Să stau de tine-aproape — când capul drag ți-l culci
Zimbînd, pe căpătăiul ca neaua de curat —
Să-ți plec în taină ochii ce-ades m'au înșelat.

Aș vrea să fiu un inger cu părul lung, bălai
S'aștept la vreme-odată în poarta dela rai
Și tu să vii iubite din lumea asta 'nvins,
Cu ochii 'n jos, cu părul de-a vieții iarnă nins.

Să-ți ies în drum — și mâna prinzându-ți — să pornesc
Cu tine 'ncet spre tronul Părintelui Ceres.
Iar când vei sta 'naintei cu negrul tău păcat,
Atunci să-mi plec genunchii, să-i spun, că te-am iertat.

Ecaterina Pitiș.

Ca florile ce 'n umbră...

Ce sont les plus mauvais
Les vers que du tiroir pour la foule on delivre
Les meilleurs sont les vers qu'on ne finit jamais!
Edmond Rostand.

O, versuri, versuri scumpe lăsate în uitare,
Crâmpoie de poemă rămasă nesfârșită,
Svârlite între plicuri, în colțuri de săltare,
Voi sunteți tot ce lasă mai vrednic o iubită...

Plutește 'n jurul vostru un farmec de grădină
Ce arde în amurgul de toamnă 'ntârziată
Parfumuri vagi de frunze, parfumuri în surdina
Și flori nedeslușite ce cântă dintr'odată.

Tablou străvechiu, pe care penelul nu mai merse
Ci 'n locul său doar vremea trecu nemilostivă, —
Voi sunteți ca o pânză cu liniile șterse
În cari ghicești, departe, o largă perspectivă...

Svârlite 'ntre profiluri bizare și stângace
Pe cari, aceeaș mână pe foaie le trimise,
O versuri, amintirea în suflet vă prefăce
Din fiecare strofă un stol întreg de vise...

Sunt ani și ani de-atuncia... Un vers, — e o durere...
O primăvară altul... și altul o femeie...
Sunt seri de toamnă pline de doruri și chimere
E vieța-mi răslețită în tristețe crâmpoie.

Sonete începute, poeme nesfârșite
Tovarăși dragi din ceasuri de grea singurătate,
Muriți... muriți acolo, buchete risipite
Ca florile ce 'n umbră se sting necercetate,

O, versuri, versuri scumpe uitate prin săltare...
Priveliști largi, parfumuri ce n'a creat natura;
Preludii de orhestră svârlite la 'ntâmplare
'Nainte de-a începe să cânte uvertura!...

Paris, Februarie 1910.

Victor Eftimiu.

Hamlet.

Ca 'n nopțile grozave când îți ieșiă în cale
În raza lunei, spectrul investmântat în zale
Acelaș e pământul și tot așa de mic, —
O prinț ce-ai plâns pe țeasta bufonului Yorik!

Acelaș e pământul: o temniță de plângeri
Și cheia astei temnițe o țin ai morții îngeri
Iar noi, Hamlet, ca tine de spectre urmăriți
Fricoși să cerem cheia, murim nepregătiți.

Și azi, ca altădată, nebuna, trista mare
Amestecă strigarea-i cu vesele fanfare,
Și azi mai ispitește sărmanul Guildenstern
Și azi, Osrice își cântă salutul său etern.

Laerte strânge și-astăzi oștirile rebele,
Urlând pe-o groapă scumpă... Ascuns printre perdele
Pândind un gest, o vorbă, a tronului regal
Polonius așteaptă și-acuma un pumnal.

Mai crește rosmarinul Ofeliei iubite...

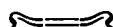
Și multe gânduri, astăzi, rămân ne 'mpărtășite

Dar vai, să le culeagă ce suflete mai sunt?

Ofelia, Horațiu, rămas-au în mormânt...

Paris, Ianuarie 1910.

Victor Eftimiu.

Nunta.

Din trei colțuri ale lumii
S'au pornit crai și crăieșe,
Fete ca și floarea spumei,
Feți frumoși cu fețe-alese.

Pe cai albi, scăldați în spume
Și cu nările de foc,
Vin s'aducă vești din lume
Iar miresei mult noroc...

Sună 'n codru glas de buciom
Nuntă mare se pornește,
Toți copaci-s plini de sbucium
Și pe cer luna tot crește.

Iar când zorile se 'ngână,
Nuntă mare se sfârșește,
Oaspeții se iau de mână
Codru 'n urmă-le șoptește...

Doar mireasa 'n el rămâne
Albă e, ca și un crin,
Dormitând, par'că își spune
Basmul... zorilor ce vin.

T. Mălin,

Cronică teatrală.

— **Electra** de Sofocle și **Chinul** de A. D. Florescu. —

București, 23/II 1910.

Nu am scris niciodată amănunte despre jocul artiștilor teatrului național. Pentruca ele să aibă înțeles, pentru Ardeal, ar trebui ca jocul să fie totdeauna vrednic de adorare și ca raportorul să aibă răgazul de-a urmări zilnic dezvoltarea artiștilor al căror apostol s'ar face. Aceasta ar presupune artiști mari al căror fel se studiază cu pasiune și se propagă cu foc de criticul zelos. Așa ceva să nu mi se ceară, căci nu poate fi.

Dar, uite, astăzi sunt și eu și vesel și indignat. Și vreau să spun de ce...

Clitemnestra, regina speriată din patu-i vinovat de chipul soțului care-i apare 'n vis, a trimis ca sol de pace, de împăciuire, pe Hrisotemis: A trimis-o cu jertfa la mormântul tatălui, bărbatului. Hrisotemis ne-a povestit tănuț cum o muncește spaima pe mamă-sa. Și regina vine acum să-și ușureze inima în templul lui Apolon. Colò s'a rugat Hrisotemis — crede ea; aici se roagă ea; două rugăciuni. Ce trebuie să fie 'n sufletul ce caută astfel pacea? O așteptăm. Și vine — în București — așa: Ușa se dă 'n Jături și d-șoara Eug. Ciucurescu — Clitemnestra țâșnește — în haină roșie și albă — pe treptele palatului izbînd toiagul regal în piatră. A fost par'că mișcarea lui: „V'am prins! Ce mai puteți zice?” Așa ies din cutioare cu arcuiri păpușile. Continuarea a fost ca și începutul, fără mlădiere fizică, fără vibrații sentimentale în glas, fără puțința de-a evidenția simțiri clare.

Și totuș raportorul unei gazete spune lumii că Clitemnestra a fost „impunătoare”! Tocmai mărimea îi lipsi! Și supărat mă gîndeam, că este departe dela Vidra lui Hașdeu până la Clitemnestra lui Sofocle.

Ceva mai mare este rolul Hrisotemisei. D-ra A. Macri a fost la înălțimea lui. Sveltă, reflectând în corp fragilitatea și îndoierea sufletească ce-o caracterizează; în haină albă, și blondă, chip de nevinovăție și copilă fără nici o putere mai bărbătească; calculată până în amănunte în toate reținerile sale instinctive; nepărăsind niciodată sufletul ce și-a dat ca soră a Electrei și contrast al Electrei, — d-ra A. Macri a fost parte bună din succesul tragediei. În „Electra” sunt scene grele, sunt sentimente mixte cari cer talent și stăpînire. D-ra A. Macri a înțeles și a putut să intrupez înțelesul. Iat-o venind dela mormânt veselă că Orest trebuie să fie pe-aici, o bucurie înlăcrimată din ochi și din glas; iat-o uimită, întristată că nu-i așa; iat-o răcindu-se, mereu, făcându-se de ghiață, despărțind c'un gest domol de mână pe sora care-i cere să omoare, împreună cu ea, pe mama și pe Egist; iat-o sigură de calea sa, de bunătatea gândului său, dispărînd c'un fior liniștit: Dela groapă până la reîntrirea în palat, o trecere prin atâtea simțiri și pe subt toate, acolo în suflet, o liniștită, firească oprire în marginile feminismului blând... Despre cine poate să ne dea acest joc nu se poate zice că este „simpatcă”; este — priceput!

Și ce zice celce nu iscălește, un raportor? Zice și despre ea, ca despre toți, că „nu a trecut peste o declamație a rolului!”

„Electra” este tragedia femeilor. Bărbații pun la cale răzbunarea, la început, o săvârșesc, la sfârșit, iar între sfârșit și început stăpînesc femeile scena: Amicele Electrei, albele cântărețe ale Hrisotemisei, femeile Clitemnestrei, un stol mare, vre-o treizeci. Și 'n mijlocul lor Electra, Hrisotemis, Clitemnestra și Frunțașă corului.

Rolul cel mai greu este al Electrei: O nenorocită prin vina altora, o nenorocită prin proprie chinuire, iubind și urînd cu aceeași putere, trecînd cu aceeași adîncime dintr'o simțire în alta, chemînd dreptatea cu toată asprimea ei, urlînd după dreptate, frîngându-se, căzînd acum, svîcnind îndată de bucuria vestei bune: este un rol pentru suflete tari și cu multe coarde. D-na O. Bârsan a îndrăznit. Succesul ne-a dovedit că aveă dreptul să înainteze. Electra este nenorocită, d-na Bârsan este poate prea nenorocită; cînd nimic nu se scoboară amenințător deasupra capului, acest cap se poate plecă mai puțin, poate stă mai drept; cînd prietenile o știu, o înțeleg și consimt, ea poate fi odată mai puțin misterioasă, mai puțin amară altădată¹⁾; simțirile sunt violente și totuș un pic de scădere a diapazonului de ieri ni se pare necesar. Dar rolul i-a fost bogat, susținut, fără nici o cădere, dela început până la groaznicul strigăt: „Mai dă odată!” Desăvârșită fû plîngerea morții lui Orest cu urna în brațe; ușoară, firească bucuria că-l revede — cum durerea brăzdă încă această bucurie, nu se poate spune, se vede numai și se simte; repede, sclipită recunoașterea inelului, repede pentruca loc să fie pentru gingașa atîrnare de gâtul, de ochii fratelui întors; frumoasă căderea recunoscătoare la piccioarele bătrînului; viforoasa alergare pe trepte, în palat, după pasul răsunărilor pârû o deslegare întreagă a tot ce în ființa aceasta îngrămădiseră ani nesfârșiți de durere frîngătoare și de furioasă clocire a mâniei; cine poate atît, va putea mult.

Pentru ceiace privesc și originile jocului este interesant să dea atenție jocului celui mai potolit, întrucît aici poate fi vorba de aceasta, jocului d-nei Irina Leonescu. Frunțașă corului se potrivîcă ca glas, ca rostire, Electrei. Sugestie...

Dintre bărbați Pilade nu spune nici o vorbă. Eram curios să văd ce va da mutul P. Iancovescu. A ieșit! Ceilalți actori au fost V. Leonescu, A. Atanasiu și I. Petrescu. Petrescu este Bătrînul; bătrînului i-aș fi dorit un mic adaos de șiretenie și odată o grăbire a cuvîntului. Grecii vorbeau mai iute; iar învălmășala carelor ce-l ucid — cum minte el — pe Orest, ar povesti-o mai prăbușit orice om, de oriunde. V. Leonescu are „adoratorii” săi, lăzisesem altădată pe nu mai știu cine care explică niște salve de aplauze. El

¹⁾ De exemplu: Tărirea aceea pe trepte, la începutul actului...

nu-i o natură bogată; în două roluri mari l-am văzut subțiindu-și mijloacele, ca să-i ajungă până la capăt. Dar aici, concentrat, într-o singură scenă, venind ca un imperator, văzând iute și plecând prompt la moarte, el dete dramei sfârșitul năpraznic ce i se cuvine: o lumină, un pârâit puternic, liniște; patru versuri scurte încheie catastrofa. Dacă „zeii” ucideau așa, ei nu erau numai ucigași drepti, ci și lovitori pe scurt...

Așa s'a jucat „Electra”.

Aristotele constată de mult, într'un capitol al Poetice sale, că subiectele sguuitoare nu sunt cele ce se petrec între dușmani sau între oameni ce nu-și sunt nici dușmani, nici prietini, ci acelea în care suferința copleșește iubiri și prietenii, în care fratele omoară pe frate, fiul pe tata, tata pe fiu, fiul pe mama sau mama pe fiu, sau în care ei vreau cel puțin să-și omoare sângele — subiecte de acestea „trebuie să caute” poezii. El zice târziu; poezii le căutaseră; le găsiseră. Aristotele însuși citează ca exemplu pe Orest și Clitemnestra care moare de mâna fiului. Și filozoful adaugă: Dar poetul trebuie să fie iscusit. Mai bine este, după el, ca ucigașul să nu știe pe cine-a ucis și să afle după ce a ucis; mai bine, fiindcă este mai puțin jignitor și fiindcă recunoașterea are apoi un efect sdrobitor...

Acel „mai bine” este pentru actor un „mai ușor”. El există însă și pentru „Electra”, în care „fiica” și „mama” s'au uitat aproape cu totul, în care se întâlnesc ca dușmane o Electra și-o Clitemnestra. Dar ele se întâlnesc zilnic, trecutul înviază, se împletește cu prezentul și ce amândouă fac să simțim complicat actorul exprimă mai greu.

De aceea este curaj să încerci cu „Electra”. De aceea succesul ei — minus Clitemnestra — ne dă dreptul să sperăm că drama antică va fi reprezentată și în viitor.

*

„Chinul” este o piesă pe care o fac cu puțință două scene, așezate la sfârșitul actului II. și III.

Într'una se luptă mama și logodnica, iar în cealaltă singură mama cu un tânăr care începe a cădea, care cade mai apoi prada unei idei fixe: Ideia că va nebuni, fiindcă tatăl lui a murit nebun, fiindcă bunicul despre tată a fost nebun, fiindcă moștenirea bolnăvicioasă îl va culege și pe el din lumea celor sănătoși. Decât așa, mai bine va renunța la norocul ce-iese în cale în chipul unei fete mândre s'o mănânci cu ochii, mai bine va muri, se va sinucide, ca tatăl său, decât să aștepte nebunia cu înfățișarea ei grozavă, cu stingerea a tot ce-i suflet comunicativ în om.

Pentru un bărbat, care este un mare specialist tocmai în chestiuni de ereditate, care-i convins că în 85 din 100 de cazuri boala se moștenește, siguranța motivului, întemeiată pe socoteala că-i greu să crezi că faci parte chiar din cele 15 procente, devine absolută. El va muri.

Motivul este, evident, penibil: Un învățat să sbuciumă două acte și jumătate supt chinul ideii fixe — care crește mereu, mereu — că va trebui să înnebunească. Subiectul umple scena cu o atmosferă de

depresiune. Și în ea nu crește nimic eroic în erou; din contră, frica omenească, setea de a trăi, stăpâna ce ne mână pe toți din urmă și înainte, îl scade și pe el, îl scade în regiuni de care, după actul întâi, nu ai fi îndrăznit să-l apropii: depresiunea nu-i numai intelectuală, este și morală. El amână deschiderea cursului universitar „despre ereditate”, fiindcă ar trebui să-și expună teoria propriei sale nimiciri viitoare; dus de afect el schimbă procentul 85 în 58 ori 45, în cartea, „despre ereditate”, ce tocmai tipărește: aici ajunge eruditul, intelectualul Dinu Mureș.

Pentru mine, omul acesta nu crește organic din instinctele sale, ci este o simplă construcție. El este și a fost până acum un muncitor mare; un optimist care va spori știința și va face mult bine; un bărbat care iubește după ce a ales, prin afinitate, perfect; un om drept; un fiu ales; tot ce este el până acum nu este cu puțință decât dacă la rădăcina ființei lui a fost un trunchiu sănătos, instincte bune. Și el, marele psihiatru, el, marele psiholog, el, observatorul fin al vieții nervoase și sufletești — nu s'a observat și pe sine? El nu se cunoaște pe sine? Și o vorbă-l poate arunca așa repede și mai ales așa de adânc în prăpastia fricii și disperării? Dinu cade prea repede și prea simplu în aceea micșorare sufletească de care autorul are trebuință.

Lupta este așezată în capul doctorului, este infundată în el; și nu-i nici dintre acelea ce sunt lupte veritabile de îndoieli. Pentru el totul este sigur. Este așa de sigur încât este mirare că a mai trăit până să afle că tatăl său a fost — un Francez sănătos.

Geometrie poetică: linia oblică coboară până la descoperirea... Francezului, apoi urcă iar și are tendința de-a mai urcă încet... „Geometrie” este figură poetică, trop; dar tropul îl inspiră piesa. Din mulțimea de persoane din actul întâi abia rămân trei în joc. Actul cu doctorii lui mărginiți, mișei ori senatori în cazul cel mai bun, făcea contrast cu nobilul Dinu Mureș; pe Mureș actul îl privește intim numai întrucât arată mediul din care poate ieși descoperirea spusă în față că el este un viitor nebun. Și actul poate pieri îngustând scena, micșorând persoanele. Acum poate veni și — vine linia geometrică a calculului dramatic. Pe lângă ea nu mai e vieață, nu izvorește vieață. Se face răceală, încât — ai vreme să privești și biblioteca doctorului la care nici el, nici altcineva nu se uită niciodată.

„Chinul” este, pe scenă, opera a trei actori, dintre care doi mari: Aristița Romanescu și N. Soreanu, iar unul o speranță caldă: Tina Barbu.

Și totuși, va trece, va trece și „Chinul”, deoarece publicul nu se poate agita cu secrete ghicite. Am voit să văz „Chinul” și a doua oară. Mergând spre teatru, mă gândeam: „Ce-o să mai fie în piesa d-lui A. D. Florescu? Eu știu acum că Dinu este sănătos, descoperirea mami-si mă va opri de-a mă mai teme de soarta eroului, interesul va scădea ca un muc de felinar; de ce să mai merg?” Și am plecat acasă fără nici o părere de rău.

În dramă căutam și cerem vieață.

G. Bogdan-Duică.

Ultima piesă a lui Rostand.

— „Chantecler“, poem dramatic în patru acte. —

După un vodevil slab, jucat fără nici un succes la micul teatru Cluny, din cartierul latin, după un volum de poezii primite cu simpatie de public și după un șir de piese în versuri (Les Romanesques, Princesse Lointaine, La Samaritaine etc.) pline de poezie, dar cari nu reușiseră să facă din Edmond Rostand un autor mondial, — gloriosul academician de azi uimi lumea cu „Cyrano de Bergerac“. Seara premierii (Decembrie, 1897) fû un eveniment în istoria literaturii dramatice. Privitorii, exaltați, se sărutau în teatru, fără să se cunoască măcar, iar cei mai severi critici, cântară reînvierea vremurilor de glorie a teatrului francez și încununară fruntea poetului cu nimbul nemuririi. Un nou vulcan de inspirație țâșnise dintr'odată, neașteptat, și umpluse cu raze strălucitoare, multicolore, cerul poeziei.

Teatrul francez, copleșit pe vremea aceea de dramele nebuloase ale nordului, atât de nepotrivite cu spiritul clar al galilor, se trezi dintr'odată, mai semeț ca 'n cele mai glorioase vremuri ale sale. Poezia, violată de urmașii marilor Baudelaire, Mallarmé, Verlaine, Rolinat etc.; își regăsiă seninele izvoare de inspirație ale trecutului, iar versul francez, strălucirea clasicilor.

Simbolul viu al celui mai nobil dintre neamuri, Cyrano redeșteptă mândria rasei. Sentimental, ironic, entuziast, sceptic, inteligent, naiv, eroic și timid, — așa fû Cyrano și 'n el trăiau toate însușirile sufletești ale acestui popor ce nu cunoaște ipocrizia.

Scrisă într'un avânt, cu o acțiune plină de mișcare, piesa eroică a lui Rostand trădă pe maestrul scenei, iar versurile ei, încărcate de imagini, covârșite de vorbe de spirit și totuș, limpezi ca cel mai pur cristal și ușoare ca eterul, anunțau pe poetul așteptat. Literatura dramatică trăi zile de glorie cum nu-și mai aminteă nici un contemporan; pământul întreg fû plin de versurile noi, create cu o spontaneitate pe care numai natura o are, versurile pe cari divinul Coquelin le asvârliă cu glas de trâmbiță, până 'n cea din urmă bancă a galeriilor.

...Apoi, veni „L'Aiglon“, dramă în șase acte. Ea nu mai putu adăoga nimic la gloria celui ce scrisese „Cyrano“. Aceleași versuri sonore, poate mai puțin spontane, mai chinuite ca în „Cyrano“ și aceeași fantazie care crease nemuritoarea figură. Dar silueta firavă a fiului lui Napoleon eră umbrită de puternicul profil al poetului-erou. Eră prea aproape poate, epoca în care se petrecea acțiunea lui „Aiglon“, ori tehnica piesei nu se apropiă de a lui „Cyrano“, ori toată alcătuirea ei n'avea originalitatea celeilalte piese, — dar „L'Aiglon“ n'a mai stârnit entuziasmul firesc ce sguduie bolțile teatrului dela Porte Saint-Martin, în neuitata seară a lui 23 Decembrie 1897. Iar criticii nu mai fură cântăreți, ci rămaseră critici.

Câtva timp, obosit de glorie, încărcat de bani, Rostand nu mai scrise nimic.

„Aveam câteva piese în cap — spunea el demult, unui ziarist — dar nu știam pe care s'o încep. Acum, mă voi strămuta la Cambo, și acolo, am să scriu una, fără îndoială“.

Într'o zi, Rostand se uită la cotețurile din curtea unei case țărănești. Într'o cușcă, eră o mierlă. Iată că intră un cocoș. După atitudinea mierlei, i se părû că ea își bate joc de cocoș. Ce va fi gândind oare cocoșul? Va fi știind el că mierla îl batjocorește.

Și o lume de simboluri începû să chinuiească pe poet.

Oare toate animalele acestea, înzestrate cu minte omenească, n'ar putea intra în literatură, ca în fabulele lui Lafontaine? Ideia unei piese i se părû absurdă. Apoi, la gândul că și Aristofane își îmbrăcase eroii cu pene, Rostand hotărî să scrie o piesă în versuri și se apucă de lucru. Lumea literară, pentru care orice mișcare a lui Rostand eră plină de interes, află îndată vestea, și, încetul cu încetul, începû să se obișnuiească cu gândul că într'o bună zi, va vedeă pe scenă actorii îmbrăcați ca pasările, învârtindu-se în cuști, sburând prin pomi, și improșcându-se cu versuri imitative. O reclamă care ținu câțiva ani — și de care, zice-se, nu-i de vină nici autorul și nici directorii teatrului — pregătea

publicul pentru o operă extraordinară, dacă nu superioară lui Cyrano, cel puțin egală cu el. Iată însă că marele Coquelin moare. Cine va mai trâmbița versurile noi ale lui Rostand? Reprezentarea piesei se amână din nou, felurite sgomote se răspândeau în presă, prietenii continuă să laude, dușmanii să facă ironii, prorocind reprezentarea noii piese la calendele grecești, — până când, după multe ezitări, Lucien Guitry, cunoscutul actor, îmbrăcat în penele lui Chantecler, își svârli cel dintâi Cucuricu! în seara de 7 Februarie 1910.

N'a fost o desiluzie, cum vestiseră unii și cum sperau cei mai mulți, n'a fost nici

Act. I. Imnul Soarelui.

un triumf, cum au anunțat presei lor, simpaticii trimiși ai gazetelor engleze. Geniul francez trebuia să strălucească încă odată, oricât de amar va fi fost rânjetul celor dela Vossische Zeitung, ori alte publicații nemțești, dar admiratorii lui Rostand trebuiau să recunoască pe față că autorul lor favorit n'a dat o operă complectă, vrednică de Cyrano.

„Chantecler“ nu e, propriu zis, o piesă de teatru, ci un poem feeric, izvorât dintr'o fantazie rară, căruia o muzică de scenă i-ar fi ridicat valoarea, și din care niște interpreți de mărimea lui Coquelin, ar fi făcut un nou succes mondial. Dar Coquelin a murit, muzica de scenă lipsește. Lucien Guitry, care, în piesele moderne e un artist incomparabil, a fost un cocoș trist, care nu-și umflă plămânii să cânte în zorile viorii, ci silabisește ca eroii blazați, din piesele de salon. În gura lui, versurile n'au lumina de curcubeu și so-

noritatea de trâmbiță pe care le-ar fi dat-o Coquelin. În înfățișarea lui, se răsfrânge obo-seala veacului și toată neurastenia modernă. Ce vreți? Dela Cortelon al lui Bernstein și până la „Chantecler“ al lui Rostand e o distanță pe care nici un artist dramatic, ori cât ar fi el de priceput, n'o poate străbate. Numai la noi se încumetă unii actori să joace pe Bolborici, din „Tudorache Sucitul“ și pe eroul viforos al cutărei tragedii istorice...

Primul act din „Chantecler“ se petrece în decorul prozaic și pitoresc al unei „găinării“. Găinile, curcanii, rațele se învârtesc în jurul unei sperietori uriașe¹⁾.

Cocoșul intră în scenă, asvârlindu-și „Im-

Act. II. Dimineața cocoșului.

nul cătră Soare“, atât de celebru, înainte de reprezentație chiar.

Găinele, curcanul, biblica și câinele stau de vorbă, când, o bubuitură de pușcă se aude și din aer, cade, rănită, o găină sălbatecă (La faisane, jucată de d-na Simone. Ca și Guitry, fosta soție a lui Bargy a fost trimeasă de majoritatea criticilor, înapoi, la piesa de salon, căci nu se pricepe să spuie versurile...). Ea cere adăpost și câinele Patou o ascunde în cușca lui. Câinele Patou e întruchiparea dobitocească a omului bun, prietenos și înțelept. Chantecler dă de fazană în găinăria lui și-i recită versuri galante. Se lasă amurgul.

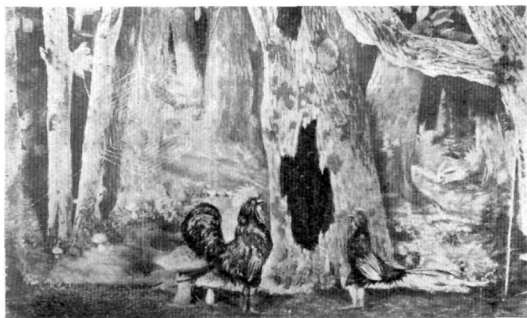
¹⁾ De altfel, toate decorurile sunt de câteva ori mai mari ca în realitate, ca să fie în proporție cu mărimea actorilor împănați.

„Între d-voastră și scenă, am pus o sticlă măritoare“ spune cu multă poezie, prologul, adresându-se publicului, înainte de ridicarea cortinei. Prologul a fost spus de Jean Coquelin, fiul lui Coquelin, și care, în piesă, joacă pe câinele Patou,

Toată lumea pleacă, lăsând scena în prada pasărilor de noapte, cari, clipindu-și ochii roșii, conspiră împotriva cocoșului.

Complotul acesta continuă în actul al doilea, în pădure, când bufnițele se plâng împotriva lui Chantecler. De ce-l urăsc ele pe cocoș? Fiindcă e frumos, e iubit și prin cântecul său, alungă noaptea, noaptea atât de dragă lor... Ghiciți simbolul...

Pasările de noapte, știind că Chantecler e poftit în ziua aceea la Bibilică, hotărăsc să furișeze acolo o ceată de alți cocoși, cari să se bată cu el. Iată însă că în culise răsună Cucuricu! Și conspiratorii o iau la fugă, care pe unde apucă. Intră Chantecler, care se laudă fazanei că el e cel ce face soarele

Act. IV. Noaptea privighitoarei.

să iasă dela orizont. De n'ar cânta el nu s'ar face ziuă. Mierloiul (admirabil jucat de Galipaux) ascultă din culise, surâde, și „ia la vale” pe cocoș, spunându-i că povestea cu soarele e bună de încântat cucoanele cu ea.

În actul al treilea, e reprezentată recepțiunea la Bibilică. Un șir întreg de pasări în majoritate cocoși străini, perindă în fața ei. Chantecler, căruia toată afacerea aceasta nu-i convine, se agață de cocoșii străini, îi batjocorește, numindu-i cocoși născuți într'o găinărie din Apocalips. Apoi, îi atacă cu ur-

mătoarele ciudate versuri imitative, pe cari le transcriu, — pentru cei ce vor putea să le 'nțeleagă:

...Oui, Coqs affectant des formes incongrues
Coquemars, Cauchemars, Coqs et Coquecigrues
Coiffés de cocotiers superconquentieux...

— La fureur comme un paon me fait parler, Messieurs!
J'allitère!

Qui, Coquards cocardés de coquilles
Coquardeaux, Coquebins, Coquelets, Cocodrilles
Au lieu d'être coquets de vos cocoricos,
Vous rêviez d'être, o, Coqs! de drôles de cocos!
Oui, Mode! pour que d'eux tu t'embarlucoquasses
Coquine, il n'ont voulu, ces Coqs, qu'être cocasses!
Mais, Coquins! le cocasse exige un Nicolet!
On n'es jamais assez cocasse quand on l'est!
Mais, qu'un Coq, au coccyx, ait plus que de ruches
Vous passez, Cocodès, comme des coqueluches!

— Puisque le Cocassier, pour varier ses stocks
Peut plus cocasement cocufier des Coqs!
Et vous ne serez plus vieux Cocâtres qu'on casse
Que des Coqs rococos pour ce Coq plus cocasse!

El pleacă cu fazana într'o pădure vecină, unde dânsa se convinge că soarele iese singur, fără să aibă nevoie de cântecul cocoșului. Iar el, mândrul Chantecler, își dă seama de adevărata lui valoare și se întoarce, modest, printre găinile sale, lângă bunul său prieten, câinele Patou. (Actul IV.)

Acesta e, în câteva cuvinte, subiectul lui „Chantecler”.

Se va jucă el de multeori? Cine știe... Rostand e dezolat de interpreții săi și probabil, va fi fost și mai dezolat, aflând că și ceilalți artiști, cari au pornit să joace „Chantecler” în lume, au fost fluerați în unele orașe.

Ceeace e însă incontestabil, e că Rostand a îmbogățit literatura franceză cu un poem de mare valoare. Nu va fi poate un succes teatral „Chantecler”, dar literatura se va putea fălă oricând cu dânsul.

Paris, 2 Martie 1910.

Victor Eftimiu.

Un trandafir se stinge.

Cu trupul biruit de jale
Un trandafir se stânge 'n glastră
Stropindu-și plânsul de petale
Pe perinița din fereastră.

Se sbuciumă sărmana floare
Și moare 'n patima ei mută,
Ca 'n inima de fată mare
O dragoste nepricepută.

Se sbuciumă și până mâne
Își spulberă podoaba 'ntreagă,
Iar mâna gingașei stăpâne
Alt trandafir o să-și culeagă.

Și rând pe rând au să mai vie
Tot alte flori în vechea glastră,
Asemeni viselor ce 'n vie
Și mor zâmbind în calea noastră.

Octavian Goga.

Cântec popular.

Spune-mi bade ce-ai căutat
Noaptea prin păduri de brad?
Zarea lunii te-a văzut
Și 'n fereastră mi-a bătut.
— Floricea de sub ferești
Nu știi mândro ce vorbești,

Luna-i lună și-i nebună;
Cine știe ce-a visat
Brazii când i-a luminat
De cu altul m'a schimbat?
Tu în loc să-mi dai în bună,
Mă omori și-i crezi la lună.

Maria Cunțan.

Cugetări.

„Cuvintele sunt lucruri și o mică picătură de cerneală căzând ca roua asupra unei cugetări, produce atât cât să 'ndestuleze gândirea a mii și mii de ființe“.

Byron.

„Ziua unui înțelept prețuește cât viața unui nebun“, zice un proverb arab și un altul care oglindește mai mult spiritul califilor decât al Sultanilor, afirmă că: „cerneala științei e mai prețioasă decât sângele martirilor.“

Cărțile sunt o călăuză pentru tinerețe și o distracție pentru vârsta coaptă. Ne face să suportăm singurătatea și ne împiedecă de a ne fi nouă înșine o sarcină. Ne ajută să uităm răutatea oamenilor și a lucrurilor ce ne

înconjoară, calmează patimile și grijiile noastre și ne adorm necazurile. Când ne-am săturat de cei vii putem să ne adresăm morților, cari n'au nici răutate, nici mândrie, nici gânduri ascunse în vorbirea lor.

Jérémy Collier.

„O colecțiune de cărți bune e o adevărată universitate“.

Carlyle.

Nu cu felinarul, ci cu inima caută oamenii, căci ei numai iubirei își deschid inimile.

Rosegger.

Ce tristă e o grădină
În care priveghitoarea nu cântă;
Ce tristă e o viață
De iubire neatinsă.

Cântec pop. german.

Cronică.

† **Eugen Carada.** La 12 Februarie v. 1910, în vârstă de 73 ani, a încetat din viață, în București, unul dintre marii oameni de cari a avut parte poporul nostru: Eugen Carada. La noi nu s'a prea vorbit mult de dânsul, fiindcă nu a fost omul, care săvârșește fapta bună pentru a se vorbi de numele lui cu admirație, pentru a-l preamări ca pe un idol național. Eugen Carada a luat parte la conducerea destinului poporului nostru în cea mai desăvârșită tăcere și totuși în cea mai deplină conștiință a uriașei lui puteri sufletești pe care se răzimbau mulți dintre cei ce culegeau în ochii lumii laurii izbânzilor. A fost un general, pe care nu l-a văzut nimeni pe câmpul de războiu, dar în mâinile căruia se concentrau toate mișcările oștirilor ce dădeau lupta în viață pentru înaintarea și întărirea poporului românesc.

Pentru noi ardelenii nu a avut numai dragostea oficială a „fraților de acelaș sânge“, nu ne-a iubit

numai cu vorbe frumoase și mari. Carada a fost unul dintre rarii oameni din România, care ne-a cunoscut și ne-a iubit cu adevărat. Iubirea lui și-a dovedit-o prin sfaturi bune și prin ajutoare desinteresate.

În numărul viitor vom închină mai multe pagini memoriei acestui bărbat ales al neamului nostru.

Arhitectura bisericească. Clădirea bisericilor dela sate e lăsată în voia întâmplării. În locul interesantelor biserițe de lemn, în cari părinții noștri își înălțau cu cucernicie rugăciunile la cer și cari erau expresia de credință a sufletului românesc, astăzi se ridică tot mai multe biserici de piatră. Aceste în cele mai multe cazuri sunt imitații servile ale bisericilor străine din centrele mai însemnate. Străduința de a imita pe orașenii de alt neam se manifestă la noi și în arhitectura bisericească și are de urmare — ca în multe alte imitații — o adevărată batjocorire a tradiției noastre românești. Când

vezi bisericile de piatră ce se clădesc, an de an, la sate, te cuprinde o adevărată jale. Îți pare rău de banii scumpi ai credincioșilor cari s'au cheltuit de frunțașii nepricepuți pentru niște cărămizi așezate una peste alta fără nici un rost arhitectonic. Și cei din centrul diecezelor le îngăduie fiindcă lipsa lor de cultură și lipsa dragostei pentru tradiție nu pot trezi în sufletele lor îndemnuri de a împiedeca rătăcirile. Nu mai pomenim de cazuri concrete, fiindcă nu vrem să facem nimănuia sânge rău. Ar fi însă vremea ca „cei chemați” (Doamne puțini mai sunt cu adevărat!) să ferească măcar viitorul de asemenea barbarii arhitectonice. De pildă le poate servi fapta E. S. Arhiepiscopului catolic Netzhhammer, care în mijlocul Bucureștiului a ridicat una dintre cele mai frumoase biserici în stil românesc. Le recomandăm să cetească broșura apărută de curând „Der Bau der rumänisch-unierten Kirche in Bukarest”, care e tradusă și în românește. Să o cetească și să-l urmeze.

Din bunăvoința E. S. Arhiepiscopului R. Netzhhammer reproducem în acest număr fotografia acestei biserici din București. Acest lăcaș dumnezeesc al fraților noștri din Regat e o operă de artă, care face cinste Bucureștiului. Cităm aprecierile unui pricepător, ale d-lui Tzigara-Samurçaș: „Bisericuța clădită de d-l arhitect N. Ghika, deși foarte mică și din material foarte ieftin, este însă foarte plăcută prin simplitatea sa și prin fericita armonie a proporțiilor. E una din cele mai fericite reminiscențe a splendidelor biserici ale lui Ștefan cel Mare”.

Atragem încă odată atențiunea autorităților competente dela noi să urmeze pilda dată de E. S. Arhiepiscopul Netzhhammer, să clădească biserici cari să fie expresia sufletului românesc. Arhitecții arhidiecezelor noastre, cu puțin studiu, ar găsi un material bogat și la noi din care s'ar putea inspira și cu ajutorul căruia ar putea creă o arhitectură bisericească națională. Dacă nu găsec timp pentru așa ceva să imiteze modelele bune, cari există. În numerile viitoare vom aduce și noi chipul câtorva biserici din România, cari pot fi luate de model.

*

Două concerte în Sibiiu. Concertul al doilea al „Reuniunii române de muzică” din loc a întrunit la 1 Martie în sala dela „Gesellschaftshaus” un public și distins și numărös. Printre străinii, cari au asistat la acest concert, pe lângă vechii cercetători, s'au văzut și persoane nouă, cari dovedesc că interesul străinilor pentru concertele noastre se susține încă.

Programul concertului s'a început cu minunata compoziție „La lacul Traun” pentru bariton-solo cu acompaniare de orchestră și cor de dame de F. Thieriot, în care părintele O. Murășan ne-a dovedit că e stăpân pe o voce frumoasă de bariton și cu talentul său muzical poate să fie interpretul celor mai subtile compoziții. Se pare însă, că această compoziție a plăcut mai mult, înainte cu câțiva ani, când a mai fost cântată.

Reîntorsă din România, unde a fost pârtașe la atâtea onoruri, d-na Veturia Triteanu ne-a dat

iarăși ocaziune să admirăm comoara sa de voce. În „Lorelei” (care pare a fi o specialitate a d-sale) de M. Meyer-Olbersleben am descoperit, pe lângă o tehnică înaltă, o frazare corectă și o nobilitare a vocii. Ne-am fi bucurat și mai mult însă, dacă aceste calități le-am fi admirat într'o compoziție mai mulțumitoare. În semn de admirație d-na Triteanu a primit un buchet de flori.

Partea principală a programului a format-o: „Crăiasa ielelor”, baladă pentru solo de sopran, alt, bariton, cor și orchestră de N. W. Gade. Această bucată reluată din repertoriul „Reuniunii de muzică” a avut să lupte din greu cu amintirea interpretării artistice a măestrului Dima. Noul dirigent, d-l L. Tempea, și-a dat osteneală să învingă greutățile ce sunt legate de interpretarea acestei balade și munca d-sale o apreciem. S'a observat însă o nesiguranță în conducerea orchestrei și o prea puțină nuanțare, lipsuri pe cari cu stăruință și studiu credem că le poate acoperi. D-nele Triteanu (Crăiasa ielelor) și Crișan (mama lui Oluf) s'au achitat escelent de părțile de solo. D-l Murășan în Oluf, deși a avut un solo care nu-i prea zace în voce, totuși a trecut biruitor. Corurile și mai ales orchestra au fost foarte bine.

Concertul d-nei Lucia Cosma. Curând după concertul „Reuniunii de muzică” am avut ocazie să ascultăm pe d-na Lucia Cosma în concertul aranjat de D-sa în folosul școalei de industrie. Ideia de a se ajuta această școală a fost cât să poate de fericită și credem că se vor mai afla imitatori, pentru că numai așa se poate da un avânt așezămintelor noastre culturale.

Întreaga sală dela „Gesellschaftshaus” a fost ticsită de un public ales, ce așteptă cu nerăbdare apariția acestei cântărețe, care venia după o absență mai îndelungată. Programul concertului compus în cea mai mare parte din bucăți streine a fost și variat și bine alcătuit. Pe lângă seninii compozitori ca: Mozart și Donizetti, am întâlnit pe furtunaticul R. Strauss, pe duiosul Brahms și Schubert, iar muzica românească a fost reprezentată cu 3 cântece populare: „Floare fui, floare trecui” și „S'a dus cucul de p'aici” aranjate de d-l T. Brediceanu și „Mândruliță de demult” aranjată de d-l G. Dima.

D-na Lucia Cosma nu are o voce mare, are însă o voce de sopran egală, cu un timbru plăcut și o tehnică foarte bună, care a eșit mai mult la iveală în aria nebuniei din „Lucia de Lammermor” de Donizetti. În această arie plină de coloratură am admirat mai ales trecerile ușoare dintr'un registru în altul și claritatea tonului. Gingășia din „Heiden-Röslein” de Schubert și duioșia revărsată în „Il re pastore” de Mozart și 'n cântecile noastre populare, ne face să credem că genul acesta de compoziții îi zace mult mai bine în voce, decât genul lui R. Strauss. Cultivând acest gen de cântece d-na Lucia Cosma poate să ajungă la mare măiestrie. Fiecare punct din program a fost aplaudat cu îmbelșugare și cântăreța a primit o mulțime de coșulețe de flori și buchete.

Cu această ocaziune d-l Liviu Tempea s'a remarcat ca un pianist de mâna întâi. În „Novellette” și „Auf-

schwung“ de Schumann precum și în celelalte bucăți, unde a susținut acompaniamentul la pian, precizieuna și adâncă pătrundere, fără îndoială că au contribuit la succesul acestui concert. E.

Sărbătorirea d-lui Maiorescu. Jubileul de 70 de ani al d-lui Maiorescu a fost sărbătorit pretutindeni. În București colaboratorii revistei „Convorbiri Literare“ i-au prezentat un număr festiv de 700 de pagini și i-au dat un banchet, cu discursuri frumoase și cu îmbrățișări între vechii prieteni dela Junimea din Iași. A fost o sărbătoare mai mult familiară. — Mai frumos s'a sărbătorit la Viena și la Cernăuți. La Viena s'au ținut conferințe, s'a desvălit tabloul d-lui Maiorescu în localitățile societății „România Jună“. A vorbit și d-l Dr. Wilhelm Meyer-Lübke, vestitul romanist, despre d-l Maiorescu. La Cernăuți a ținut o conferință despre d-l Maiorescu d-l Dr. Sextil Pușcariu. La noi serbătorirea s'a mărginit la articole de ziare și reviste. Amintim articolul d-lui Andrei Bârseanu din „Gazeta Transilvaniei“ și al d-lui Goga din revista „Transilvania“. A fost o frumoasă sărbătorire intelectuală.

Poezii române în ungurește. În zilele trecute am primit la redacție un volumaș intitulat „Román Költőköl, fordították: Brán Lőrincz, szamoszéplaki gör. kath. plébános és Révai Károly, az erdélyi irodalmi társaság tagja, a teleki társaság elnöke“. Deschizând volumul, am dat cu ochii de o introducere iscălită de Dr. Moldován Gergely din Cluj. Am aruncat cu dispreț volumul din mână, fiindcă nu ne puteam aștepta ca acest renegat odios să recomande o lucrare cinstită. Căutând printre hârtiile netrebnice ale redacției, am dat din nou peste acest volum și de curiozitate l-am deschis la întâmplare și-am citit:

Miért nem jössz...?
Nézd! már a fecske utra száll
Díófa lombja hulldogál;
Dérült a tájra, itt az ősz!
Miér nem jössz, miért nem jössz?
A természet aludni tér,
Pereg a sok fakó levél;
Nagy pusztaság van, itt az ősz
S te most se jössz, még most se jössz.

E prima și ultima strofă, în ungurește, din „Vezi rândunelele se duc...“ a lui Eminescu.

Am citit poezia întreagă și ne-a plăcut traducerea. Căutând numele traducătorului Révai Károly, ne-am adus aminte de-o veche cunoștință a noastră și ne-am mirat că a primit să fie recomandat Ungurilor de un Dr. Moldován Gergely. D-l Révai e un scriitor ungur cu nume, care visează la înfrățirea româno-maghiară cu toată curățenia sufletească a unui idealist. Domniașă crede că această apropiere între cele două neamuri se poate pregăti pe cale literară. Ne-a învățat deci limba și a început să traducă. În 1905-au apărut, în editura revistei noastre, câteva traduceri reușite din poeziile d-lui Coșbuc. În foiletoanele ziarelor ungurești din Cluj a publicat mai multe traduceri din poeziile d-lui Goga. În acest volum publică mai multe traduceri

din Eminescu, Dulfu, Goga, Alexandru Sterca-Șuluțu, Matilda Cugler-Poni și Coșbuc. Serviciul ce-l face d-sa Ungurilor, arătându-le frumusețile literaturii românești, e fără îndoială prețios. Noi nu putem decât să ne bucurăm că ne iubește așa de mult.

Răsfoind volumul mai departe, spre odioasa prefață, am văzut că partea cea mai mare a poeziilor e tradusă de d-l Brán Lőrincz, adică Laurețiu Bran, preot român din comuna Someș-Săplac din Sălăgiu. Le-am citit și pe acestea. Ascultați strofa primă din „La noi“ de d-l Goga:

Nálunk zödel a nagy erdő
Virág van a réten,
Tarka lepkék kergetőznek
És gyászolunk régen.
Dalt tanulni csalogányok
Messze tájról jönnek,
Nálunk virág, dal fakadnak
És temérdek könnyek.

Traduce întreg „Luceafărul“, „Satira“ și alte poezii din Eminescu, apoi altele din d-l Goga, Vlahuță, A. Naum, și traduceri sunt destul de bunișoare. Suntem foarte curioși, dacă d-l Bran ar putea să facă asemenea traduceri și din ungurește în românește. Noi credem că nu. Credem că d-l Bran știe mai bine ungurește ca românește, că e unul dintre acei înstrăinați sufletește, care are nevoie să cetească în ungurește operele literaturii noastre ca să le guste. Și asta e nespuse de dureros. De aceea nici nu ne putem bucura de traduceri ce le-a făcut. Mai bine eră să nu le fi putut face!

Congresul profesorilor. În „Tribuna“ din Arad s'a făcut propunerea să se țină în cadrele Asociației un congres al profesorilor secundari dela noi, care să se ocupe cu toate problemele de educație ale popoului nostru. Propunerea a fost primită cu însuflețire de toți profesorii și nădăjduim că la adunarea generală a Asociației din Dej se va și putea ține primul congres. Despre importanța schimbului de idei ce se vor naște cu ocazia acestor congrese, credem că e de prisos să mai vorbim. Ele sunt chemate să deie educației naționale a popoului nostru îndemnări nouă și practice. Singurul fapt că în fiecare an se vor putea întâlni toți profesorii dela școlile noastre secundare, spre a se ocupa de probleme de educație, înseamnă trezirea la viață și la muncă unitară a celui mai însemnat factor social dela noi.

Ca să nu se deie o interpretare greșită din partea autorităților statului acestor întruniri anuale, ar fi mai bine, dacă nu s'ar face prea multă zarvă în publicitate, poate ar fi mai cuminte a se părăsi chiar și numirea de congres. Să fie, simplu, o ședință a secției școlare a Asociației.

Noi legăm multe nădejdi de această nouă concentrare de forțe, în vederea înaintării noastre culturale. Deie Dumnezeu să nu ne 'nșelăm!

† **Dr. Karl Lueger.** A încetat din viață unul dintre cei mai populari și cei mai mari oameni dintre câți

i-a avut Viena și Austria. Pierderea aceasta nu o jelesc numai Nemții din Austria ci și noi Români, căci în Lueger s'a stins un sprijinitor sincer al idealurilor noastre naționale.

Karl Lueger a fost băiatul unui servitor din Viena. S'a născut în 24 Octomvrie 1844. Până la vârsta de 4 ani, marele orator și agitator de mai târziu, a fost mut. Studiile liceale și universitare le-a făcut în Viena. Ca iurist a început să se amestece în luptele politice, atrăgând asupra sa atențiunea publicului prin temperamentul său îndrăzneț, prin originalitatea și agerimea spiritului său. Dela început a luat apărarea poporului nevoiaș din mijlocul căruia se ridicase, organizându-l în corporații și trezindu-l la conștiința drepturilor sale. Până la sfârșitul vieții lui a rămas credincios principiilor sale democratice și a fost un dușman înverșunat al capitaliștilor și al asupritorilor. Numai cu ajutorul personalității sale a reușit să înșghebeze partidul creștin-social din Viena, care de câțiva ani e cel mai puternic în Austria. Acest partid are de scop egalarea proprietății prin reforme continue, menținând caracterul de rasă și credința religioasă în sânul societății. „Gut deutsch, gut christlich, gut österreichisch!“ — e lozinca acestui partid, a cărui existență fără personalitatea lui Lueger nici nu se poate închipui. Caracterul, cinstea desăvârșită și idealismul luminat de un suflet mare, întrupate în Lueger, au dus din izbândă în izbândă acest partid, până când Lueger a ajuns „Herr von Wien“, mai iubit și mai popular decât Împăratul.

Lueger a fost și un sincer apărător al neamurilor asuprite din Monarhie. El a luptat pentru o Mare Austrie, în care toate neamurile să se bucure, în cadrele autonomiei lor naționale, deopotrivă de drepturile cetățenești. Pentru noi Români aveă o deosebită dragoste și adeseori ne-a luat apărarea. Se cuvine deci ca țărâna proaspetă a acestui suflet curat să o stropim cu lacrimi de durere și de recunoștință, căci cine știe când vom mai, aveă în Austria pe un al doilea Lueger...

*

Reviste și ziare. „Revista politică și literară“ Nr. 10/1910. Publicația tovarășilor din Blaj se menține și se prezintă în condiții destul de mulțamitoare. În fruntea numărului 10 se publică o conferință a d-lui V. Nițescu despre „Rolul conștiinței“. Directorul revistei, d-l Aurel Ciato se ocupă de cursul d-lui P. P. Carp în chestia națională, rostit în camera din București. D-l M. Străjan începe o dare de seamă asupra cărții „Puterea sufletească“ de savantul profesor universitar C. Rădulescu-Motru. D-l Al. Ciura scrie o dare de seamă despre schițele și amintirile d-lui D. Pătrășcanu. Numărul mai cuprinde poezii și alte articole. Partea informativă deosebită e bogată. Nrii 11—12 pe Februarie și Martie încheie anul al doilea de existență al acestei reviste, cu articole de obișnuință colaboratori. Urăm izbândă confrăților din Blaj.

* „Junimea Literară“. Nr. 1 pe Ianuarie al revistei bucovinene e închinat societății scriitorilor români din București, cari în Ianuarie au aranjat pe pământul Bucovinei mai multe șezători literare în amin-

tirea lui Ion Creangă. Din acest număr remarcăm conferința d-lui G. Tofan, profesor, despre viața și activitatea lui Ion Creangă. Se mai publică bucăți din opera scriitorilor cari au luat parte la șezătorile literare din Bucovina, dimpreună cu fotografiile și biografiile lor. „Junimea Literară“ e vrednică să fie cetită și la noi, căci în ea se reoglindește frumoasa mișcare literară ce zorește și pe pământul Bucovinei.

* „Ramuri“ (Nr. 3) din Craiova publică un articol „Din Țara Fagilor“ — impresii dela șezătorile literare din Suceava, Câmpulung și Cernăuți — de d-l Caton Theodorian. În aceste impresii fugitive, scrise cu spirit de observație, d-l Theodorian vorbește cu mult entuziasm de primirea ce-au făcut-o bucovinenii scriitorilor români. Șezătorile literare din Bucovina în amintirea lui Creangă au fost adevărate sărbători naționale. Numărul mai cuprinde versuri, articole și notițe. — În Nr. 4 o dare de seamă despre „Luminisuri“ de A. Stavri, scrisă de d-l G. Bogdan-Duică. O poezie de I. U. Soricu.

* „Mercure de France“. În n-rul din 16 Ianuarie 1910 publică o scrisoare româncască a d-lui M. Montandon, în care se vorbește de „Asociația română pentru înaintarea și răspândirea științelor“, de centenarul lui Șaguna și de moartea lui Gr. G. Tocilescu. Despre viața și activitatea lui Șaguna se vorbește pe două pagini cu căldură și cu informații suficiente. Trimitem mulțumirile noastre d-lui Montandon, care informează cinstit și cu pricepere străinătatea despre mișcarea noastră culturală.

* „Revista culturală“ din Craiova, condusă de d-l profesor M. Strajan, apare de două ori pe lună cu un material interesant. În ultimul număr urmarea studiului despre A. Schopenhauer de d-l Strajan. D. E. Tănăsescu arată cum să profanează tradițiile naționale în țară, prin degenerarea jocului călușerilor. D-l Strajan scrie cuvinte frumoase despre Adelina Tăslăuanu n. Olteanu.

* „Gazeta Transilvaniei“ (Nr. 24/1910), vorbind de arhitectura noastră bisericească scrie cu drept cuvânt: „Îți vine să plângi umblând prin satele noastre și văzând în toate locurile niște zidiri diforme, fără de nici un stil pronunțat, scumpe dar fără cât de puțină majestate și evlavie. De stil românesc nici vorbă“. Neglijența și nepriceperea noastră la ridicarea lăcașurilor dumnezeiești sunt într'adevăr înspăimântătoare. Dela 1 Martie a. c. conducerea ziarului a luat-o d-l Silvestru Moldovan, fost redactor la „Tribuna“ din Sibiu și-acum în urmă redactorul „Foi Poporului“. „Gazeta“ prin d-sa a câștigat o forță nouă și vrednică, care de sigur o va întineri. În locul d-sale la „Foaia Poporului“ din Sibiu a venit prietinel nostru Gheorghe Stoica, unul dintre cei mai buni scriitori populari.

* „Semănătorul“. Dela începutul acestui an apare sub conducerea altor oameni, mai potoliți și mai serioși. Discuțiile triviale ce le-a purtat în vremea din urmă această revistă, au încetat. În locul lor găsim informații obiective și bucăți literare pozitive. Un așa „Semănător“ mai poate aveă un rost în viața noastră literară.

* „Cumpăna“ (Nr. 14). Un articol frumos de d-l Sadoveanu despre „Cărțile pentru popor“. Cataracta Lodorei, traducere în versuri de d-l Iosif. Se mai republică niște fragmente de ale d-lui Ilarie Chendi. Între notițe găsim o mică necuviință la adresa colaboratorilor „Luceafărului“, între cari sunt și d-nii M. Sadoveanu, D. Anghel și Șt. O. Iosif dela „Cumpăna“.

* Vieața Românească. Cu Nr. 12 revista ieșană implinește al 4-lea an de existență, aducând mari servicii mișcării noastre literare și culturale. Ultimul număr din anul al 4-lea se încheie cu bucăți literare de d-nii Sadoveanu, Al. Brătescu-Voinești, Jean Bart. La „Miscellanea“, în urma anchetei făcute de revista noastră, se vorbește din nou de „poporanism“, dându-i-se o definiție nouă. După ce vom termina cu publicarea tuturor răspunsurilor primite, vom reproduce toate definițiile „Vieții românești“ și ale altor reviste, iar la urmă vom rezumă răspunsurile anchetei și vom face încheierea noastră. Nădăjduim să lămurim astfel pe deplin „poporanismul“. Pe cei interesați îi rugăm deci de puțină răbdare, asigurându-i că nu vor pierde, ci vor câștiga. — „Vieța Românească“ găsește că „Luceafărul“ se ocupă foarte rar cu politica. Aceeași constatare au făcut-o și procurorii unguri și până acum ne-au onorat cu o amendă de peste 1000 cor., neavând caufia de 11,000 cor. pentru a ne ocupa cu politica. Asta spre lămurire.

Anul al V-lea începe cu un număr plin de articole polemice. Apoi se continuă „Apa morților“ de d-l Sadoveanu și se publică patru poezii de Octavian Goga, dintre cari reproducem una și noi în textul revistei. Pentru sentimentele de prietenie ce ni le arată conducătorii Vieții Românești, le mulțămim din inimă.

* „Democrația română“. Liberalii tineri, în frunte cu d-l Gh. Diamandi, publică o nouă revistă săptămânală, care propropăduesc cu curaj ideile democratice. Au în vedere mai ales țărănimea pentru înaintarea căreia lucră din răspuțeri. Această revistă, care completează „Vieța Românească“ din Iași va face desigur mult bine și va ajuta să triumfe noua direcție în vieța politică și socială din România.

* „Vieța socială“. Altă revistă nouă, lunară, a social-democraților din România. Când toată lumea cântă prohodul mișcării socialiste din Țară, iată că reînvie ca pasărea Phoenix. De curând socialiștii s'au constituit în partid politic, iar acum reapar și în vieța culturală. Oare vor avea acum mai mult noroc?

* Știri. Unii ne întreabă de ce nu ne pronunțăm în chestiunea Porn. Răspundem: fiindcă nu-i dăm nici o importanță. Noi credem că toată discuția e o curată pierdere de vreme. A generaliză cazul Porn și a strigă: „Afară cu Ovreei din cultura și literatura românească“ e o greșală, dacă nu o barbarie intelectuală.

* Cetitorii noștri de sigur au cunoștință de existența unei societăți numite „Ordinul Bunilor Templieri“, care are de scop a reformă societatea prin abținerea dela băuturile alcoolice. Un asemenea ordin există și în România, care a început să aranjeze serate de propagandă. În Ianuarie 1910 ordinul a întemeiat și aici

în Sibiiu Loja „Andrieu Șaguna“ Nr. 1. Străduințele acestei societăți sunt vrednice de toată atențiunea și recomandăm cetitorilor noștri broșurile publicate în românește: „Reforma societății prin abținerea de săvârșită dela băuturile alcoolice“ de Dr. A. Forel; „Icoane din popor“ de G. Asmussen; „Chestiunea Alcoolismului“ de G. Bunge. Broșurile se pot comanda dela d-l Nicolae Popovici, Sibiiu, Schulgasse Nr. 24.

* Erată. În numărul 2/1910 al revistei noastre, s'a strecurat o greșală în poezia d-lui Victor Eftimiu „De-o fi“. Strofa a doua se va ceti:

Iar tu, ca darnică răsplată
Mai scrie-i tristului pribeag
De țara ta, de-ai tăi, de casă
De Donul tău atât de drag...

În loc de Donul — cunoscutul fluviu din Rusia — culegătorul nostru a găsit cu cale să puie dorul, fiindcă, i s'a părut mai ... românește. Ori poate o fi îndrăgostit, bietul om, și nu vede peste tot decât dor și iar dor!...

* În editura Academiei ungurești, d-l Veress Endre publică corespondența lui Basta dintre anii 1597 — 1602, care e de cea mai mare însemnătate și pentru noi, fiindcă privește deaproape epoca lui Mihai Viteazul.

* Cu ocazia adunării generale din Arad, s'a aranjat un bal costumat — dupăcum se spune — de toată frumusețea. În numerile viitoare vom publica câteva porturi originale dela acel bal.

* † Ciru Oeconomu. În vârstă de 62 ani s'a stins în București unul dintre magistrații culți ai Regatului român. Decedatul s'a ocupat și cu literatura, scriind în tinerețe versuri, iar mai pe urmă romane. În scrierile lui întâlnim imaginație și multă erudiție. Dintre ele amintim: „Răzbumarea lui Anastase“, roman istoric, în care se zugrăvește vieța bizantină din secolul al V-lea; „Lynda“, „Un jubileu literar“ și „Fiica lui Sejan“. La înmormântare d-l profesor C. Disescu a rostit o frumoasă cuvântare funebrală.

* Pentru „Fondul cultural“ din Blaj în câteva săptămâni s'a adunat suma de 100.000 coroane, întrecând toate așteptările.

* Comitetul pentru ridicarea monumentului Mihail Eminescu în Galați, condus de d-l Cornel Botez, face o dare de seamă despre rezultatele obținute. Până la 21 Februarie a. c. s'a adunat frumoasa sumă de 9403 lei 85 bani. Monumentul va fi lucrat de sculptorul Fr. Storck pentru suma de 12.500 lei și se va ridica în una din grădinile publice ale orașului Galați.

* Organul librarilor din Austro-Ungaria, „Österreichisch-ungarische Buchhändler-Correspondenz“ și-a serbat jubileul de 50 de ani printr'un număr festiv, în care se găsesc informații despre librăriile diferitelor popoare din monarhie. Despre librăria românească scrie un articol precis și conștient d-l W. Krafft din Sibiiu, care are netăgăuite merite pentru răspândirea gustului de citit între Români. Articolul d-lui Krafft merită să fie cunoscut de librării din România și de cei dela noi. Merită să se publice și în românește.

Poșta Redacției.

— Manuscrisele nu se înapoiază. —

M. București. Scrisoarea D-voastră atât de sinceră și atât de frumoasă m'a impresionat adânc. Vă mulțumesc din inimă pentru sentimentele ce mi le-arătați. Din ce mi-ați trimis am ales ce mi s'a părut mai bun.

P. P. București. Sentimentele cari vă inspiră sunt ușoare și sunt limpede scrise, cu toate acestea n'au în ele duhul poeziei. Poate primăvara v'aduce inspirații mai frumoase.

Vioarel. Cetinește povestirea D-voastră „Încă una” ne-am adus aminte de romanele fasciculare pe cari le cetiam în tinerețe. Poetul D-voastră parcă-i un erou rupt din atmosfera acelei literaturi.

I. Al. S. G. — B. Ne pare rău că trebuie să vă refuzăm Sonetul.

Brumă. Poezia „Omul” e nobiloasă din cale-afară. Nuvela am căutat-o, dar se vede că s'a rătăcit. Poate ne trimiteți altele mai bune.

X. J. „Izbânda” nu e destul de reușită ca să fie publicată.

M. C. — B. Sunteți „o copilă în etate de 18 ani” ... visați și scrieți versuri.

Trandafire, trandafire
Floare mândră din fereastră,
Ce poveste de ocară
S'a ales din vorba noastră.

Las nu vă supărați... trandafirii și dragostea se scutură — și înfloresc iară.

Ziri... Prea multă „Jale”.

V. A. „Pe câmp” ești ca un rege. Ți se 'nchină „soarele obosit”, florile, spicele... Ce-ți mai pasă!

D. N. Pavelescu. Vaideni. Pentru piesa „La Șezătoare” adresați-vă d-lui Dr. Tib. Brediceanu, secretar la „Albina” în Sibiu. Pentru celelalte deocamdată un cuvânt de încurajare.

F. Firel. Bucovina

Pocnit-a coarda mea din piept
Și-o coardă de ghitară!

Sincerile noastre păreri de rău!

G. P. Prima poezie „Tu nu ne părăsi” e o înșănare a lui Goga. A doua e mai nostimă:

...Aseară eu am vrut
Să o sărut pe gură,
Eram atât de fermecat
De mândra ei făptură.

Frumoasă, 'naltă, strânsă 'n trup,
Cu fața bălăioară,
Părea o zână în amurg
Și nu o domnișoară.

Dar mi-a răspuns un aspru: nu.

Ce domnișoară rea! În ce ne privește, ne pare rău că nici noi nu putem fi mai buni.

D. I. N. București. „Idilă 'n codru” nu merge.

Rig-Veda.

Tic-tac
Și-o să vezi
Și-o să crezi
Că totu 'n lume-i trecător.

Chiar și dragostea de-a scrie versuri.

Minor. Versurile alcătuite aproape numai din reminiscențe nu se publică.

Turbură-Baltă. În versurile ce ne-ați trimis n'am putut afla nici o scânteie din ceea ce se chiamă „focul sacru”. Mai încercați, dar nu vă avântați în sfere nebuloase, ci căutați să fiți mai clar și mai concentrat.

A. M. Cluj.

Trecutele păreri de rău
Mă apasă toate toate
Pierdute, nu mai ești a mea
Îți sunt zilele legate.

Și pe noi ne „apasă” multe păreri de rău că pierdeți vremea înzadar și că

...în mândre nopți cu stele,
La zăgazel dintre tei
Stai fără de nici un rost...

St. M. Brașov.

Ca și stânca, ce-i lovită
Fără milă de talazuri —
E lovit și bietu-mi suflet
De necazuri.

„Necazuri” la vârsta d-tale? Cel mult din pricina vreunei lecții neînvățate.

P. L. Fără îndoială că a fi învățacelul unor poeți de frunte nu strică nimănui. Dar să ne credeți că literaturii nu folosește prea mult. Ce-au spus măiestrii într-o formă frumoasă, învățaceii numai îngână... Dintre poeziile trimise „Moș Crăciun” ar merge, dar am ieșit din iarnă și acum nu se mai potrivește. Norocul vi-l mai puteți încerca, omul nu trebuie să dispereze așa curând.

P. Gurgulă, București. Aveți dreptate, și nouă ni se par versurile „ușoare dar sincere” și „ca ieșite dintr-o minte copilăroasă”.

A. P., elev cl. III gimn. Ne trimiți „primele încercări pe altarul Luceafărului” și ne întrebi dacă trebuie să continui a scrie versuri. Cum nu? — scrie mereu și învață din greu, dar nouă nu ne trimite până-i fi mai mărișor.

A. M. Înțelegeți și D-voastră că versuri ca aceste

Te furișă pe raza lunii
Ce moare 'n părul dragii mele
Fură-i sfânta 'mpărtășanie
Să mă ispășesc de rele

nu se pot admite.

I. T. Schița „Umbră” e o copilărie primejdioasă de publicat. Ne 'nchid Ungurii.

L. S. Povestirea din Rosegger din cauza unor asperități de stil nu o putem întrebuița.

S. Ga. — P.

Știi tu ce-i fericirea?
O inchipuire trecătoare,
O stea permanent lucitoare
Ce mereu te trage după ea.

Admirabilă definiție!

C. B. Plăinești. S'a ars... și fumul s'a ridicat spre cer. Jertfa a fost deci primită.

Milu Vianu. Reproducem una mai drăguță.

Solite.

Călător pe-a lumii valuri
Dorul meu la tine zboară,
Și bățând din aripi albe
La fereastra ta coboară.

Pe furie el intră 'n casă
Lângă tine se oprește...
De-o iubire fără seamăn
Ți-ar vorbi și nu 'ndrăznește.

Tu, cuprinde-mi-l în brațe
Lin șoptește-i la ureche
Despre clipele trecute,
Din iubirea noastră veche.

Dorul meu cu aripi albe,
Ar vorbi și lin ar plânge...
Măgăie-l copilă dragă
Și la pieptul tău îl strânge.

Te-ai miră când el ți-ar spune
Suferința mea întreagă,
A ta inimă putea-va
Glasul lui să-l înțeleagă?...

Bibliografie.

Basme din toate ținuturile românești. Edit. Librăriei Socec. București, 1909. Preț: 1 Leu 90 bani.

Brán Lőrincz és Révai Károly, *Román költőkbi.* Nagybánya, 1910. Preț: 2 cor.

Raymund Netzhammer, *Der Bau der rumänisch-unierten Kirche in Bukarest.* Verlagsanstalt Benziger & Co. A. G. 1910.

Dr. Gh. Alexici, *Elevilor mei* — discurs de deschidere, ținut la universitatea din Budapesta la 22 Ianuarie 1910 — Sibiu, 1910.

I. Popovici, *Manual pentru propunerea limbii maghiare.* Ediția a II-a. Ed. W. Krafft. Sibiu, 1910.

Nicolae Bălănescu, *Discurs rostit în discuția generală a Adresei de răspuns la Mesagiul tronului.* București, 1909.

D. Vasiliu-Bacău, *Cultura națională, Foloasele igieniei, Educația morală.* „Biblioteca Națională” Nr. 20—23. București, 1910. Preț: 30 bani.

Anuarul Băncilor populare și cooperativelor sătești din România pe anul 1908.

Dr. Florea Lupu, *Conflictul meu cu d-l N. Iorga.* Cernăuț, 1910.

M. Eminescu, *Articole politice.* „Minerva”, București, 1910. Preț: 80 bani.

D. Anghel și Șt. O. Iosif, *Caleidoscopul lui A. Mirea.* Vol. II. „Minerva”, București, 1910. Preț: 1 Leu 50 bani.

P. Cerna, *Poezii.* „Minerva”, București, 1910. Preț: 2 Lei.

P. Dulfu, *Cântece și povești.* „Minerva”, București, 1910. Preț: 1 Leu 50 bani.

Em. Gârleanu, *Nucul lui Odobac.* „Minerva”, București, 1910. Preț: 1 Leu 50 bani.

Radu D. Rosetti, *La capătul pământului.* „Minerva”, București, 1910. Preț: 2 Lei.

B. Björnson, *Vesulul Ștengar,* trad. de D. N. Ciotori. „Minerva”, București, 1910. Preț: 1 Leu 50 bani.

Gustav Flaubert, *Doamna Bovary,* roman, trad. de L. Dauș. „Minerva”, București, 1910. Preț: 2 Lei.

Honoré de Balzac, *Moș Goriot,* roman, trad. de Radu Baltag. „Minerva”, București, 1910. Preț: 2 Lei.

Dimitrie Negru, *Cum ne naștem? Cum trăim? Cum murim?* „Minerva”, București, 1910. Preț: 2 Lei.

E. Lovinescu, *Vieța și operele lui Grigore Alexandrescu.* „Minerva”, București, 1910. Preț: 2 Lei.

Constantin Tanoviceanu, *Femeia după vârstă și ocupațiuni.* Socec & Comp, București, 1910. Preț: 3 Lei 50 bani.

Din „Biblioteca pentru toți” à 30 bani n-rul, Edit. Libr. Alcalay, au apărut:

Nr. 511—512. *Cum se ghicește în palmă.*

Nr. 515. Henrik Ibsen, *Nora,* dramă, trad. de O. Feld.

Redactor: OCT. C. TÂSLĂUANU.

Colecțiile „Luceafărul” complete.

Legătură elegantă în pânză.

Anul I, (1902)	50 cor.
Anul II, (1903)	40 „
Anul III, (1904)	30 „
Anul IV, (1905)	50 „
Anul V, (1906) Ed. simplă	16 „
Anul V, (1906) Ed. de lux	25 „
Anul VI, (1907) Ed. simplă	16 „
Anul VI, (1907) Ed. de lux	25 „
Anul VII, (1908) Ed. simplă	16 „
Anul VII, (1908) Ed. de lux	25 „
Anul VIII, (1909) Ed. simplă	16 „
Anul VIII, (1909) Ed. de lux	25 „

Toate colecțiile împreună ediția simplă
230 cor.; ediția de lux 270 cor.

